

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2010 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Děkan

Psychologické aspekty výcviku speciálních
dovedností

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Petr Gruber

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2010 – 2012

BACHELOR THESIS

Petr Děkan

Psychological aspects of the special knowledge
training

Prague 2012

The bachelor thesis work supervisor:

Mgr. Petr Gruber

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Petr Děkan

Poděkování

Chtěl bych touto formou poděkovat PhDr. Marii Farkové, vedoucí katedry psychologie Univerzity Jana Amose Komenského v Praze, za neocenitelnou pomoc při počáteční orientaci a konzultacích o obsahovém směřování práce.

Dále děkuji Mgr. Jarmile Šimkové a JUDr. Petru Fořtovi – učitelům odborných předmětů Školského účelového zařízení v Praze – Ruzyni - za poskytnuté konzultace v problematice psychologických aspektů výcviku vysoce specializovaných policejních činností a Mgr. Karlu Urbanovi z Odboru vzdělávání a správy policejního školství Ministerstva vnitra České republiky za nezištné předání zkušeností z oblasti řešené touto prací.

Mé velké poděkování patří paní Dáše Kelíškové ze skupiny informatiky specializovaného policejního útvaru s celorepublikovou působností – bez její nezměrné obětavosti a hlubokých znalostí problematiky informačních technologií by tato práce nikdy nevznikla.

Především však chci poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Petru Gruberovi za trpělivé a laskavé vedení při psaní bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce poskytuje aktuální informace o psychologických aspektech výcviku speciálních dovedností, prováděného v bezpečnostním sboru a jeho postavení ve vzdělávacím systému Policie. Kromě teoretické části posuzuje za využití dotazníkové metody, vyhodnocení a analýzy získaných dat efektivitu systému tohoto výcviku a jím používaných postupů. Cílem práce je zjištění, zda stávající způsob výcviku speciálních dovedností je policisty vnímán jako postačující pro splnění stanovených úkolů a udržení psychické stability jednotlivce v extrémních situacích.

Klíčové pojmy:

Psychologické aspekty, speciální dovednosti, specializační kurzy, systém vzdělávání, vzdělávání dospělých.

Annotation

This bachelor thesis provide actual information about the questions of psychological aspects of the special skills training, conducted within security corps and its position in the police educational system. Together with the theoretical part and using the questionnaire method as well as data evaluation and analysis it judges the effectiveness of this system and used techniques.

The aim of this thesis is to ascertain whether the actual system of the special skills training is perceived as sufficient for the fulfilment of the appointed tasks and to sustain psychic stability of an individual in extreme situations.

Key words

Adults education, courses of professional specialization, educational system, psychological aspects, special skills.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	
1.1 Výklad základních pojmů.....	11
1.2 Vzdělávání dospělých jako trend současnosti.....	12
1.3 Zvláštnosti vzdělávání dospělých.....	13
2. POLICISTA V PROCESU VZDĚLÁVÁNÍ	
2.1 Úkoly policie.....	16
2.2 Požadavky na přijetí uchazeče o práci policisty.....	17
2.3 Povinnosti a oprávnění policisty.....	18
2.4 Vzdělávání u Policie ČR.....	19
2.4.1 Základní profesní vzdělání	19
2.4.2 Systém policejního školství.....	21
2.4.3 Systém výcviku speciálních dovedností	21
2.5 Psychologické aspekty výcviku speciálních dovedností	23
2.5.1 Obecně platné aspekty.....	24
2.5.2 Zvláštní aspekty výcviku utajovaných činností.....	29
EMPIRICKÁ ČÁST	
3. CÍL PRŮZKUMU	
3.1 Formulace hypotéz.....	35
3.2 Metoda průzkumu.....	36
3.3 Zkoumaný vzorek.....	37
3.4 Harmonogram postupu.....	38
3.4.1 Přípravná a realizační fáze.....	38
3.4.2 Vyhodnocovací fáze.....	39
3.5 Interpretace získaných dat.....	40
3.6 Vyhodnocení hypotéz.....	55
3.7 Shrnutí výsledků průzkumu.....	57
3.8 Doporučení pro praxi.....	58

ZÁVĚR.....	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
SEZNAM GRAFŮ.....	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	65
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Se vznikem samostatné České republiky dnem 1. ledna 1993 připadly ministerstvu vnitra veškeré kompetence, které do té doby byly v působnosti federálních orgánů - tedy i vysoce specializované úkony, které do té doby nebyly prováděny. Realizace rozhodující většiny z nich bezprostředně souvisí s rozsahem a úrovní následného vzdělávání a výcviku v rezortu ministerstva vnitra - tedy poté, kdy policista absolvuje základní odbornou přípravu a měl by být cílevědomě připravován pro specifické požadavky jím zastávané funkce.

Nároky na policejní složky se zvyšují i v souvislosti se změněným klimatem ve společnosti, nárůstem trestné činnosti, agresivity a brutality jejích pachatelů. Požadavky na profesní připravenost se proto promítají nejen do právního vědomí a znalostí právního pořádku či do sféry tělesné a sportovní přípravy, ale také do kategorie dlouhodobě značně opomíjené - výcviku psychologických dovedností a jejich využití při provádění specializovaných úkonů.

Cílem bakalářské práce je poskytnout aktuální informace o systému vzdělávání u bezpečnostního sboru České republiky, formulovat psychologické aspekty výcviku speciálních dovedností policistů a zjistit, do jaké míry tento systém odpovídá potřebám policistů v této oblasti.

Teoretická část je exkurzem do problematiky vzdělávání dospělých a stručným přehledem stávajícího systému základního a dalšího odborného vzdělávání příslušníka ozbrojeného sboru. Samostatná část je věnována problematice psychologických aspektů výcviku speciálních dovedností v množině specifických a zpravidla utajovaných činností Policie České republiky.

V empirické části práce mapuje systém výcviku speciálních dovedností u Policie České republiky a jeho hodnocení policisty, kteří jsou tomuto výcviku podrobováni – průzkumem, který byl proveden u několika speciálních útvarů přímého výkonu služby. K šetření byla

použita metoda nestandardizovaného dotazníku vlastní produkce. Získaná data byla statisticky zpracována, analyzována ve vztahu k vytýčeným pracovním hypotézám a výsledky interpretovány.

V závěrečném komentáři k získaným výsledkům se práce snaží nalézt příčiny daného stavu a možná východiska ze současné situace nikoliv optimálního využívání psychologie v náročném výcviku policejních specialistů.

1. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Současný svět je charakteristický především překotným rozvojem techniky, společenských věd a záplavou informací. Lidé jsou vystavováni stále většímu tlaku a jsou nuceni vynakládat čím dál větší úsilí k uspokojení svých sociálních potřeb. Fenoménem současnosti se stala konkurenceschopnost. Toho si je vědoma většina soukromých i státních firem, institucí a úřadů, které vyvíjejí tlak na další vzdělávání dospělých.

1.1. Výklad základních pojmů

Pro účely této bakalářské práce považujeme za nezbytné nejprve provést výklad některých, nejčastěji používaných pojmů:

Vzdělávání – chápeme jako proces zprostředkování znalostí, dovedností a rozvoj schopností. Je to plánovitý proces, systematicky, obsahově, věcně a časově strukturovaný¹.

Kompetence – mají zaručit jednání v reálných situacích; jejich získání vyžaduje výcvik, opakování a použití v reálných situacích. Zahrnují i vnitřní připravenost policisty naučené použít – tedy motivační stránku².

Výcvik – v rezortu ministerstva vnitra jde o další odbornou přípravu, zaměřenou na vytváření a upevňování návyků, potřebných pro bezpečné zvládnutí požadovaných úkolů i neočekávaných rizikových situací.

Psychologický aspekt výcviku – je zde chápán jako hledisko, které je v rámci výcviku policejních specialistů potřebné zohlednit především proto, aby prováděný výcvik přinesl maximální efekt – tedy aby jeho výsledkem byli takticky i psychologicky kompetentní policisté, připravení dosáhnout při plnění požadovaných úkolů nejlepší možné výsledky.

¹ BENEŠ, M.: Andragogika. Praha: Grada, 2008, s. 17

² Tamtéž, s. 18

Speciální dovednosti - na rozdíl od obecně odborných dovedností, které jsou nezbytné pro uplatnění pracovní síly na náročném trhu práce (např. jazykové vybavení, práce na PC atd.) jde o specifické znalosti, které jsou nezbytné pro plnění některých úkolů policie. Jejich použití je zpravidla opakované a časově omezené, nicméně požadavek na vysoký stupeň jejich zvládnutí je u policejních specialistů předpokladem a v řadě případů i dalším odborným požadavkem.

1.2. Vzdělávání dospělých jako trend současnosti

Požadavek celoživotního vzdělávání samozřejmě není výdobytkem posledních několika desetiletí - provázal naše předky již v minulosti. V 60. letech 20. století se začala v realitě prosazovat již dávno vyslovená myšlenka, že vzdělávání je proces, který člověka provází po celý jeho život. Každý dosažený stupeň vzdělání je podle této teze jenom předběžný - člověk má mít nejen možnost se celý život zdokonalovat, má ale i povinnost to činit. Jinak totiž hrozí, že nezvládne rychle se měnící podmínky vlastního života.³

Důvodů, pro které je dospělý člověk dále vzděláván, je nepochybně více. Patří mezi ně i tzv. kompenzační vzdělávání, někdy označované jako druhá vzdělávací šance. Tento typ dalšího vzdělávání umožňuje člověku získat doposud nedosažený stupeň vzdělání. V některých společnostech toto znamená např. alfabetizaci, v jiných národech například vysokoškolské vzdělání. Dalším z důvodů, pro něž se člověk dále vzdělává, je odborné vzdělání a zvyšování kvalifikace. Právě toto zvýšení odbornosti a rozšíření kompetence je nejčastějším důvodem dalšího vzdělávání se. Jinými důvody pro další vzdělávání je rozvoj schopností vyplňovat sociální role, individuální rozvoj chápáný jako rozvoj kulturních a všeobecných znalostí nebo schopnosti hodnotně trávit svůj volný čas.⁴

³ BENEŠ, M.: Andragogika. Praha: Grada, 2008, s. 22

⁴ BENEŠ, M.: Andragogika – teoretické základy, Eurolex Bohemia 2003, s. 29-30

Účast na dalším vzdělávání nepochybně zásadním způsobem ovlivňuje motivace – tedy souhrn vnějších a vnitřních faktorů, které aktivují a zaměřují jednání účastníků.⁵ Motivační rozdíly se pochopitelně liší podle věku, sociálně ekonomického statusu, dosaženého vzdělání pohlaví a nejrůznějších životních okolností.⁶

1.3. Zvláštnosti vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých představuje širokou oblast vzdělávacích aktivit, mající několik cílů: prohlubování a rozšiřování základního všeobecného vzdělání, zvyšování odbornosti, kvalifikace i rekvalifikace, rozvoj osobnosti, dovedností a kompetencí, seberealizaci atd.

Další vzdělávání dospělých vychází především z analýzy vzdělávacích potřeb. Vzdělávací potřeba je charakterizována jako rozdíl mezi požadovanými kvalifikačními charakteristikami dospělých občanů, nebo profesních skupin a jejich skutečnými kvalitami. Vzdělávání dospělých proto bývá zpravidla konkrétněji zaměřené (např. osvojení si cizího jazyka či jiné odbornosti).

Mezi vzděláváním dětí a dospělých existuje několik rozdílů, které je třeba si uvědomit:

Žáci a studenti většinou berou cíle a obsah výuky jako daný, včetně metodických postupů učitele. Informace z výuky přijímají tak, jak jsou jim prezentovány. Učí se v prostředí ovlivněném autoritou učitele, většinou se méně aktivně zapojují do vyučování a získané znalosti a vědomosti uplatní v životě zpravidla až za delší časové období.

Dospělí by měli ovlivňovat cíle a obsah vyučování podle svých potřeb a tím do určité míry i metodické postupy lektora. Informace z výuky přebírají přes osobní filtr a v případě potřeby je i ověřují. Častěji se učí v prostředí partnerském s lektorem, aktivněji se zapojují do výuky. Získané vědomosti a dovednosti zpravidla chtějí využít hned,

⁵ BENEŠ, M.: Andragogika – teoretické základy, Eurolex Bohemia 2003, s. 56

⁶ Tamtéž, s. 57

nebo za krátké časové období.⁷

Dle Bělohávků jsou specifika učení dospělých především v tom, že dospělí mají na rozdíl od dětí množství povinností, mají méně času a jsou snáze unavitelní. Jejich myšlení je méně pružné, zato jsou bohatší o mnoho životních a pracovních zkušeností. Učivo spojují se svými zkušenostmi z praxe, abstraktní výuka je unavuje a dávají přednost praktickým aplikacím.⁸

Výsledkem procesu vzdělávání jsou pak následující produkty:

- **Informace**

tedy suma faktorů, které dospělý člověk, podnik či jiný hospodářský a společenský subjekt nemůže ignorovat a bez jejichž znalosti nemůže v hospodářském a širším společenském kontextu bez konfliktů existovat (např. předpisy, zákony, atd.)

- **Vědomosti**

chápané jako osvojené a v paměti člověka uložené informace, které jsou nezbytné pro kvalifikovaný výkon určité pracovní činnosti. Z hlediska jakékoliv organizace mohou pomoci v jeho úspěšné existenci, (v případě hospodářského subjektu se jedná např. o vědomosti o marketingových studiích či obchodních praktikách).

- **Dovednosti**

ve smyslu určité dispozice jedince prakticky aplikovat získané informace a vědomosti. Dovednosti jsou předpokladem pro úspěšné provádění určitých pracovních úkolů, zejména v měnících se podmínkách pracovní činnosti.

- **Návyky**

jako automatizované dovednosti či jejich prvky, které se projevují rychle prováděným sledem řady úkonů či operací. V profesním vzdělávání dospělých jsou návyky významné tím, že utvářejí a

⁷ MUŽÍK, J.: Didaktika profesního vzdělávání dospělých, Plzeň 2005, s. 34

⁸ MALACH, J. Kapitoly z andragogiky, Ostrava 2002, s. 37

upevňují vnější způsoby chování lidí. Mohou se rozšířit i na další struktury chování člověka a do jisté míry formulovat osobnost člověka.⁹

Z výše uvedených výsledků vzdělávací činnosti je tématem této bakalářské práce výcvik speciálních dovedností - především oblast psychologických předpokladů pro dosažení efektivního výkonu specializovaných činností Policie České republiky.

⁹ MUŽÍK, J.: Profesionální vzdělávání dospělých, Codex Bohemia, Praha 1999, s. 35

2. POLICISTA V PROCESU VZDĚLÁVÁNÍ

Roli Policie České republiky v soustavě orgánů státní moci a správy definuje zákon č. 273/2008 Sb., ze dne 17. července 2008. Definuje Policii ČR nejen jako službu - věnuje se také problematice řízení a organizace policejního sboru, podává přehled základních povinností a úkonů policejní práce, nastiňuje stránku vztahů policie a ostatních ozbrojených bezpečnostních složek a jiných orgánů státní správy, jakož i spolupráci s právníky a fyzickými osobami. Je samozřejmé, že pro práci policie není důležitý jen tento zákon - je vázána celým právním řádem České republiky.

2.1 Úkoly policie

Podle zákona č. 273/2008 Sb., je Policie České republiky jednotným ozbrojeným bezpečnostním sborem, který slouží veřejnosti. Jeho úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úrovni vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.¹⁰

Činnost policie souvisí zejména s plněním následujících úkolů: ochrana bezpečnosti osob a majetku, zajišťování veřejného pořádku (byl-li tento porušen, činí úkony k jeho nápravě), odhalování trestných činů, uskutečňuje vyšetřování trestných činů, čímž zjišťuje jejich pachatele. Policie také zajišťuje ochranu státní hranice ve vymezeném rozsahu, zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů jiných zemí na území ČR, ochranu objektů Parlamentu České republiky, sídelních objektů prezidenta republiky, objektů Ústavního soudu, ministerstev zahraničních věcí, vnitra a dalších objektů zvláštního významu a

¹⁰ § 2 zák.č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

určení. Zajišťuje též ochranu objektů, které vyplývají z dohod uzavřených s ostatními státy a organizacemi. Policie je také orgánem činným při řízení plynulosti silničního provozu, dohlíží na jeho bezpečnost a jejím úkolem je sankcionovat ty, kteří se proti plynulosti a bezpečnosti proviní způsobem, který je definován příslušným zákonem.¹¹

2.2 Požadavky na přijetí uchazeče o práci policisty

Z výše uvedeného výčtu činností prováděných policií logicky vyplývá, že zájemci o službu musí splňovat i specifické požadavky – proto ne každý uchazeč je vhodný a ne každý se do služebního poměru dostane. Situace je o to složitější, že lidský potenciál, který má zájem pracovat v řadách policie, neodpovídá často ani kritériím, které jsou dány vyhláškou č. 487/2004 o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.

Služební poměr policisty se v mnohém liší od běžného pracovního poměru a byl proto upraven rozdílně od zákoníku práce¹² zvláštním zákonem o služebním poměru příslušníků Policie České republiky č. 361/2003 Sb. Tento zákon mimo jiné stanoví i základní podmínky pro přijetí do služebního poměru:

- zájemce o přijetí písemně požádá,
- je starší 18 let,
- je bezúhonný (nesmí být trestán za úmyslný trestný čin),
- splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven (minimálně středoškolské vzdělání),
- je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
- je plně způsobilý k právním úkonům,
- je oprávněn seznamovat se s utajovanými informacemi podle

¹¹ Zák.č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹² Zák.č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

zvláštního právního předpisu¹³, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,

- není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,
- nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.

V minulých letech patřilo mezi tyto podmínky rovněž vykonání základní nebo náhradní vojenské služby.

Pokud uchazeč splňuje základní podmínky (kromě osobnostní, fyzické a zdravotní způsobilosti), je objednáán na psychologické vyšetření a teprve po jeho úspěšném zvládnutí je dále prověřen zdravotně a fyzickými testy.

Cílem psychologického vyšetření je zjistit, zda komplexní profil uchazeče je v souladu s kritérii, stanovenými analýzou práce základních policejních funkcí.

Psychologické vyšetření částečně ukáže i to, nakolik je jedinec schopen reagovat a vyrovnávat se s krizovými situacemi a stresem (tato stránka psychologického vyšetření je nesmírně důležitá právě z pohledu perspektivně vykonávaných speciálních činností Policie České republiky).

2.3 Povinnosti a oprávnění policisty

Policisté jsou pro výkon své profese vybaveni řadou práv a povinností, které jsou dány zákonnými předpisy. Povinnosti policisty jsou dány zákonem 273/2008 Sb., o Policii České republiky.¹⁴ Policisté i zaměstnanci policie jsou při plnění jim svěřených služebních a pracovních úkolů povinni dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti,

¹³ Zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Hlava III zák.č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

vážnosti a důstojnosti osob i sama sebe. Policista má povinnost vykonat úkon v rámci povinností mu svěřených, aby v případě ohrožení pořádku nebo vnitřní bezpečnosti, případně pokud by byl ohrožen život, zdraví nebo majetek osob, toto ohrožení odstranil - a to i v případě, že je v tu chvíli mimo službu. Výjimku z této povinnosti stanoví zákon.¹⁵ Každý úkon, který policista vykoná, musí být nestranný, tzn. neovlivněný jeho náboženským přesvědčením, sympatiemi k politické straně apod. Patří sem však také neméně důležitá povinnost chovat se i v době mimo službu tak, aby nijak neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Policista je oprávněn využívat při výkonu služby svých práv daných zákonem. Tato práva však často způsobují zásah do práv, daných občanům Listinou základních práv a svobod.¹⁶ I přesto je policista oprávněn požadovat vysvětlení, prokázání totožnosti, zajistit osobu či omezit její pohyb, má možnost odebrat zbraň a také jakoukoli věc, která by mohla být jako zbraň použita. Příslušníci Policie ČR jsou oprávněni prohlížet dopravní prostředky, otevírat byty, domy a jiné objekty a mají pravomoc použít zbraň či jiné donucovací prostředky.

2.4 Vzdělávání u Policie České republiky

Uchazeč o práci u policie, který zdárně složí přijímací testy a také služební slib, se postupně dostane do mašinérie nejrůznějšího odborného vzdělávání, jejíž počáteční fází je Základní odborná příprava - „ZOP“ (neformálně policisty označovaná jako „zopka“).

2.4.1 Základní profesní vzdělávání

Základní odborná příprava je prvním stupněm vzdělávání nově přijatého policisty. Nováček se zde naučí základním teoretickým i

¹⁵ § 10 odst. 4) zák.č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

¹⁶ Zák.č. 2/1993 Sb.,Listina základních práv a svobod

praktickým aspektům výkonu zvolené profese, tj. zákonným předpisům, kterými se řídí jednak stát a jednání jeho občanů, jednak vlastní policistova služba, postupům při výkonu služby a především praktickým nácvikům dovedností a modelových situací.

Základní odborná příprava naplňuje pro vybraná služební místa další odborný požadavek a poskytuje policistům zaměření vzdělání v oboru bezpečnostně právní činnosti ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Výuka se člení do 2 témat:

- Téma I - Základy policejní činnosti
- Téma II - Postup policistů při provádění služebních zákroků, úkonů a činností.

Na závěr každého tématického celku je zařazena zkouška. Jejím cílem je ověření intelektuální dovednosti studujících, schopnosti spojovat získané znalosti a dovednosti různých disciplin integrovaných v příslušném tématickém celku do jednoho funkčního celku a prokázat splnění cílů vzdělávání. Absolvování zkoušky je pro všechny studující povinné a její úspěšné absolvování je podmínkou pokračování studia v dalším tématickém celku. Vzdělávací program základní odborné přípravy se realizuje formou denního studia nebo kombinovaného studia. Výuka je z části předmětová včetně modelových situací a praktických zaměstnání a z části integrovaná, organizovaná zejména formou integrovaného výcviku výkonu služby. Základní odborná příprava je zakončena závěrečnou zkouškou, která se skládá z ústní a praktické zkoušky. Ústní zkouška je tvořena zkušebním tématem odborně bezpečnostní povahy, které studující řeší z pohledu více zúčastněných disciplin (jednotlivé podotázky zkušebního tématu). Praktická zkouška je realizována inscenační metodou jako řešení simulovaného případu. Absolvování základní odborné přípravy je prvním stupněm komplexního vzdělávání, poskytovaného rezortním systémem policejního školství.

2.4.2 Systém policejního školství

Systém je řízen Odborem vzdělávání a správy policejního školství MV v úzké spolupráci s odborem vzdělávání Ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia České republiky. Cílová skupina je cca 40 000 policistů.

Systém zahrnuje:

- 1) kvalifikační přípravu, která obsahuje
 - a) studium k získání stupně (a oboru) vzdělání
 - b) studium k získání zaměření vzdělání
 - c) studium k získání dalšího odborného požadavku
 - d) studium ve specializační přípravě
- 2) další odbornou přípravu, která zahrnuje i systém služební přípravy
- 3) přípravu na vykonání služební zkoušky
- 4) systém manažerského vzdělávání.

Systém policejního školství zastřešuje 5 škol se statutem vyšší policejní škola – v Praze, Brně, Jihlavě, Pardubicích, Holešově a 1 školské účelové zařízení v Praze - Ruzyni. Celkový počet absolventů ve všech typech vzdělávacích programů škol je cca 10 000 ročně (416 učitelů), dále Policejní akademie a 4 výcviková střediska v oblasti služební kynologie a hipologie. - celkem 542 instruktorů.

2.4.3 Systém výcviku speciálních dovedností

Po absolvování základní odborné přípravy je policista „vhozen“ do praxe. Zde se zdokonaluje v poznacích získaných během studia, rozšiřuje si své znalosti a dovednosti. Vše pokračuje pod odborným vedením zkušenějších kolegů, jejichž devizou je i předání vyložené praktických zkušeností a rad. Základní odborná příprava je však pro řadu policistů často také poslední etapou oficiálního vzdělávání v policejních kruzích.

Široký rozsah úkolů bezpečnostního sboru předpokládá i řadu činností, k jejichž efektivnímu výkonu je nezbytná úzká specializace. Existuje celá řada specializačních kurzů, jejichž úkolem je připravit policisty ke službě u specializovaného útvaru i průběžně udržovat získané speciální dovednosti. Průběh těchto specializovaných kurzů je velmi intenzivní, protože se jedná o kurzy krátkodobé - vyznačují se délkou trvání maximálně půl roku. Tyto kurzy jsou organizovány při policejních školách na základě požadavků útvarů přímého výkonu služby, které tak mají možnost (i povinnost) vyjadřovat se k obsahovému zaměření těchto kurzů. Absolvování těchto kurzů může být stanoveno jako další kvalifikační předpoklad pro zastávanou funkci.

Jedná se například o:

- kurz střelecké přípravy z brokové zbraně pro příslušníky Policie České republiky, kterým byla k výkonu služby přidělena brokovnice,
- kurz řízení motorových vozidel v krizových situacích,
- kurz krizového vyjednávání,
- kurzy pro psovody, potápěče,
- specializační kurz operativní dokumentace,
- specializační kurz operativně pátrací činnosti atd.

Kromě těchto „oficiálních“ kurzů, připravovaných rezortními školskými zařízeními, organizují jednotlivé policejní útvary vlastní specializační kurzy, vedené vlastními či externími lektory. Jde zpravidla o několikadenní kurzy, jejichž obsahovou náplní je seznámit příslušné specialisty s aktuálními problémy z praxe, stanovit a procvičit jednotnou taktiku provádění vysoce specializovaných úkonů. Jedná se o kurzy určené pro malý počet účastníků, jejichž obsahová náplň i zde projednávané problémy nejsou určeny širší veřejnosti.

2.5 Psychologické aspekty výcviku speciálních dovedností

I přes značnou různorodost obsahových náplní těchto specializačních kurzů lze nalézt společné prvky: jedná se zpravidla o velmi krátkodobé kurzy, určené pro malý počet zúčastněných a předpokladem pro účast na takovém kurzu je již dosažený určitý stupeň specializace. Je zřejmé, že časové omezení těchto kurzů neposkytuje lektorům potřebný prostor pro to, aby vedle samotného výcviku forem a metod specializovaných dovedností věnovali hlubší pozornost psychologickým aspektům těchto policejních činností a proto se zpravidla omezují na základní teoretické informace formou vstupní nebo závěrečné přednášky, nebo v lepším případě spojují výklad a nácvik forem a metod specializovaných činností s komentářem souvisejících psychologických aspektů. Lektoři na takových kurzech často musí – kromě naprosto nezbytného respektování specifiky vzdělávání dospělých uvedených ad 1.3 této práce – pracovat s lidmi, kteří již mají značné pracovní zkušenosti a ne vždy bývají ochotni bez výhrad akceptovat požadované změny ve svých pracovních návycích.

Existují však i další faktory, které jsou předpokladem pro úspěšnou aplikaci nabytých speciálních dovedností, které jsou společné pro všechny činnosti bez rozdílu a tedy by měly být lektory zohledněny v každém výcviku speciálních dovedností - každý účastník takového výcviku je individuálně disponován nejen fyzicky, ale především psychicky. Z hlediska obsahu prováděného výcviku je možné je rozdělit na faktory platné pro všechny druhy výcviku a na faktory, které se projevují pouze u některých – zejména utajovaných – činností policie.

2.5.1 Obecně platné aspekty

Jsou to takové aspekty, které je nutno brát v úvahu při jakémkoli výcviku speciálních dovedností u bezpečnostního sboru – tedy bez ohledu na to, zda jde o výcvik odstřelovače, policejního vyjednavatele nebo odborníka na zvláštní technické úkony, prováděné utajovaným způsobem.

Mezi tyto aspekty patří:

Paměť ve smyslu schopnosti vštípení si určitého obsahu, uschování obsahů v paměti a jejich vybavování.¹⁷ Lektor výcviku speciálních dovedností by měl brát v úvahu existenci různých druhů paměti (např. motorická, názorná, slovně-logická, emocionální) a soustředit se na rozvoj takového druhu, který je pro konkrétní specializaci a předmět výcviku nezbytný – zejména motorickou a názornou, které ve své kombinaci představují tzv. „profesionální paměť“. Tento druh paměti je důležitý nejen při vlastním získávání poznatků k osobám nebo činnostem, ale již při přípravě akce, kdy je pro policistu velmi důležité být schopen v paměti uchovat a později vybavit velké množství detailů. Tuto schopnost je možno zdokonalovat následujícími jednoduchými úkoly, např.:

- zapamatovat si co nejvíce jmen, adres, telefonních čísel či registračních značek vozidel, napsaných na papíře,
- cvičit se v zapamatování polohy předmětů v prostoru na základě vlastních plánek,
- cvičit si zapamatování souvislého textu (např. úryvku z knihy),
- cvičit se v zapamatování faktů prostřednictvím uměle vytvořených asociací (např. zapamatování příjmení osoby na základě shody či rozdílu od obecně známého příjmení, nebo podoby se známou osobností) atd.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, L.: Policejní psychologie, 2. rozšířené vydání, Portál 2004, s. 96

Schopnost učení – tedy získávání zkušeností obecně a jejich uplatňování v nových situacích.¹⁸ Je však nutné si uvědomit rozdíl mezi pamětí a učením: při zapamatování jde o vstípení a vědomé vybavení určité zkušenosti. Naproti tomu je proces učení utvářen získáváním zkušenosti a její intervencí v chování a prožívání jedince.¹⁹

Z pohledu výcviku speciálních dovedností přicházejí v úvahu především

- senzomotorické učení – tedy osvojování si praktických činností, vyžadujících koordinaci smyslů a motoriky (např. řízení motorových vozidel v krizových situacích či tzv. „pudová střelba“),
- paměťové učení, jehož výsledkem jsou vědomosti jako soustava představ a pojmů,
- sociální učení, kdy si jedinec osvojuje sociálně významné způsoby chování (využitelné např. pro operativně pátrací činnost).²⁰

Vnímání jako odraz předmětů a jevů skutečnosti přímo působící na smyslové orgány. Lektor výcviku speciálních dovedností by si měl být vědom toho, že podle rozdílů ve způsobu vnímání jsou lidé rozdělováni např. na osobnostní typ syntetický (celostní), analytický (utkvívající na detailech), popisující, vysvětlující, objektivní a subjektivní. Nejproduktivnější vnímání je nepochybně to, které spojuje kladné rysy syntetického a analytického typu. Je proto důležité, aby lektor respektoval jednotlivé osobnostní typy policistů a snažil se jejich dispozice využít. Při výcviku speciálních dovedností by se měl lektor koncentrovat na rozvoj záměrného vnímání, neboť následné vybavování záměrně pozorovaných událostí je obvykle přesnější a podrobnější, než při vnímání bezděčném (neúmyslném). Stejně nezbytné je věnovat při výcviku speciálních dovedností pozornost rozdílům při vnímání pohybu, prostoru a času a faktorech, které toto

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L.: Policejní psychologie, 2. rozšířené vydání, Portál 2004, s. 103

¹⁹ Tamtéž, s. 103

²⁰ Tamtéž, s. 105

vnímání ovlivňují (např. vzdálenost vnímaného předmětu, rychlost jízdy, změna místa a změna místa pozorovatele samotného).

Schopnost pozorování jako metoda získávání nových poznatků, která se zakládá na cílevědomém, záměrném a plánovitém sledování stanovených jevů.²¹ Při výuce rozvoje této schopnosti by měl lektor opakovaně zdůraznit, že při pozorování není zasahováno do přirozeného vzniku a průběhu pozorovaných skutečností a nelze jím obvykle odhalit příčinné souvislosti. Pozorovací schopnosti může lektor výcviku speciálních dovedností zdokonalovat u policistů například následujícími úkoly:

- v množství různých fotografií hledat portrét určité osoby podle slovního popisu,
- na fotografiích různých osob hledat shodné a odlišné znaky,
- určovat náladu a psychický stav osoby podle fotografie,
- za krátkou dobu zaznamenat co největší množství předmětů, rozložených například na stole a pak je popsat,
- cvičit se v bezděčném zaznamenání zvláštností předmětů, které v danou chvíli člověk nevnímá (např. detailů zařízení vlastního bytu, pracoviště nebo předmětů na budovách a ulicích, kudy obvykle chodíme) atd..

Na takto získané základní schopnosti jedince pozorovat by pak lektor měl dále rozvíjet výcvik úmyslné pozornosti k řešení konkrétních úkolů a schopnosti pozornost rozdělovat či přenášet. Rozdělováním pozornosti chápeme schopnost věnovat pozornost dvěma či více předmětům, nebo činnostem. Je zřejmé, že při rozdělení pozornosti není možné věnovat oběma činnostem stejně intenzivní pozornost – z tohoto vyplývá, že v důsledku výcviku věnujeme skutečně intenzivní pozornost pouze jedné činnosti a ostatní činnosti ovládáme natolik, že je vykonáváme víceméně automaticky (tato schopnost je důležitá

²¹ ČÍRTKOVÁ, L.: Policejní psychologie, 2. rozšířené vydání, Portál 2004, s. 19

zejména pro působení v neznámém prostředí). Pod pojmem přenášení pozornosti chápeme schopnost vědomě přemísťovat pozornost z jednoho předmětu nebo činnosti na předmět nebo činnost jiný – zvláště důležitá je tato schopnost při činnostech, kdy je třeba rychle reagovat na neočekávané podněty (například řízení motorových vozidel v krizových situacích, činnost zásahové jednotky proti ukrytému ozbrojenému pachateli nebo náhlá změna situace při provádění utajovaného úkonu).

Reflexy jako odpovědi organismu na vnější i vnitřní podněty. Základní členění reflexů je na nepodmíněné reflexy – což je vrozená odpověď organismu na nepodmíněný podnět, tedy příslušná odpověď nastane vždy – a podmíněné reflexy, chápané jako individuální zkušenost, získaná odpovědí organismu na podmíněný podnět. Rozhodující je, že podmíněný reflex vzniká jen za určitých podmínek: musí dojít k opakovanému spojení podmíněného a nepodmíněného reflexu, v důsledku čehož odpovídá organismus na podmíněný podnět jako na nepodmíněný. Chápeme-li dovednosti jako cvikem upevněné způsoby prováděné činnosti, pak je využití zejména podmíněného reflexu při výcviku některých speciálních dovedností nenahraditelné.

Dynamické stereotypy s reflexy do určité míry souvisí: jsou definovány jako složitější soustava dočasných spojů v mozkové kůře, vytvořená opakujícími se podněty a projevující se ve stálých reakcích. Pro lektora speciálních dovedností to znamená, že dobře vypracovaný dynamický stereotyp znamená usnadnění mozkové činnosti, neboť současně s ním může probíhat jiná mozková činnost. Vytváření dynamických stereotypů do určité míry souvisí se schopností přenášení pozornosti – jde o to, že při plnění úkolů v neznámém a někdy i nepřátelském prostředí se může policista soustředit pouze na část jím vykonávaných činností a zbývající provádí automaticky, s využitím dovedností získaných při výcviku.

Reakční čas – tedy doba, která uplyne od působení podnětu až ke vzniku určité reakce. Reakční doba má v lidském životě velký význam a zvláště důležitá je v činnostech, kde na rychlosti reakce jedince závisí

přesnost a hbitost provádění úkonu a nezřídka i životy lidí. Proto je v celé řadě specializovaných činností bezpečnostního sboru jedním z rozhodujících faktorů úspěšnosti – typicky např. pro zásahové jednotky či krizové řízení vozidel ve vysokých rychlostech, v případě napadení chráněné osoby atd. Lektor výcviku speciálních dovedností by si měl být vědom toho, že délka reakčního času je u různých lidí rozdílná a závisí na řadě okolností – především však na tělesném a psychickém stavu osoby a na jejím věku, na nácviku činností, které na dobré reakci závisí atd. Měl by při výcviku současně upozornit na to, že některé toxické látky reakční čas prodlužují (např. alkohol), jiné v určitých dávkách reakční čas zkracují (např. větší dávky kofeinu).

Emocionálně volní stabilita je pro výcvik speciálních dovedností nesmírně důležitá. Lektor si musí být vědom toho, že po absolvování výcviku se policisté budou pohybovat v neznámém, nezřídka nepřátelském a rychle se měnícím prostředí. Je proto nutné, aby byli schopni ovládat své emocionální reakce a stavy a nenechat se ovládnout situací, do které se v průběhu své činnosti dostanou. Důležitou úlohu v této oblasti hrají volní vlastnosti a schopnost adaptace na psychickou zátěž. Psychologické posouzení osobnosti uchazeče o službu u bezpečnostního sboru představuje základní filtr, který by měl zamezit tomu, aby se do stresujících a extrémních situací dostávali lidé, kteří pro zvládnutí takové situace nemají ani základní předpoklady. Samotný výcvik speciálních dovedností by pak měl být směřován k objektivnímu informování o podmínkách činnosti v takových situacích a postupech, jak takové situace zvládat.

Motivace - dle Mužíka je motivací k dalšímu vzdělávání dospělých především okamžitý prospěch²² a v plném rozsahu to platí i u policistů. Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který nabyl účinnosti 1. 1. 2008, přesně stanovuje podmínky a kvalifikační předpoklady výkonu jednotlivých funkcí, tím i služební zařazení a z něj vyplývající platové ohodnocení. Pro lektora výcviku

²² MUŽÍK, J.: Didaktika profesního vzdělávání dospělých, Plzeň 2005, s. 35

speciálních dovedností je důležité, aby si této skutečnosti byl vědom, nicméně aby své úsilí směřoval k tomu, aby se motivací účastníků specializačního kurzu stala snaha dokázat sám sobě, že „na to mám“, že mohu být ve svém oboru specialistou, že se mohu naučit odbornostem běžnému okruhu osob nepřístupným atd. I zde pochopitelně záleží na tom, do jaké věkové kategorie účastníci kurzu spadají a jaké jsou jejich fyzické a osobnostní dispozice – nicméně i zde může být dosaženo úspěchu ve smyslu změny původní motivace.

2.5.2 Zvláštní aspekty výcviku utajovaných činností

Zatímco aspekty uvedené v předchozí části této práce jsou obecně platné pro všechny druhy výcviků specializovaných dovedností v bezpečnostním sboru, zvláštní aspekty je nutno zohledňovat u policistů, kteří působí v naprosto nestandardních podmínkách. Nejde pouze o zvýšené riziko ohrožení života a zdraví – tomu jsou vystaveni téměř všichni policisté a ve zvýšené míře ti, kteří přicházejí do denního styku s nebezpečnými pachateli trestných činů. Psychologové se různou měrou podílejí na výběru pracovníků policie, přičemž využívají zejména zkušeností ze své předchozí praxe. Přesto se však stává, že ve vlastní další činnosti i vybraní pracovníci selhávají při běžném výkonu a zejména pak v extrémně zátěžové situaci.²³ Při základním psychologickém vyšetření totiž nejsou objektivně zvažovány rizikové faktory v anamnéze jedince a psycholog není sám seznámen s celou problematikou policejní praxe. Druhou příčinou selhávání specialistů je to, že jejich další výcvik není někdy zaměřen psychologicky vhodnou formou na vlastní zvládnutí zátěžových situací, neboť psychologické odborné služby se zaměřují většinou na vstupní vyšetření.

²³ LUKÉŠ, V.: Strach ze smrti jako nástroj dezintegrace jednání pracovníka policie v extrémní zátěžové situaci, České Budějovice 2009, s. 1

Za krizovou situaci je podle obecně přijaté definice možno považovat takovou, kdy

- a) jedinec nemůže rychle užít běžné nacvičené vzorce chování – tedy nevystačí se svými běžnými návyky a stereotypy, ale situace ho nutí k originálnímu řešení
- b) následkem toho dojde k celkové dezintegraci, strachu, úzkosti, chaotičnosti v jednání, prodloužení reakcí a nejistotě.

Má-li však policista potřebné vědomosti a schopnosti, může se s těmito vlivy vyrovnat rezistentním způsobem – tedy zhodnocením situace a eliminováním působících vlivů. Obecně totiž platí, že čím více je policista fyzicky a duševně připraven a čím více je o možnostech a vlivech krizových situací informován, tím vyšší je pravděpodobnost možnosti přežití.

Vysokému riziku krizové situace jsou vystaveni policisté, kteří provádějí úkony operativně pátrací činnosti podle §§ 158c, 158d a 158e trestního řádu.²⁴

Je tedy možné konstatovat, že zatímco bezprostředním úkolem výcviku speciálních dovedností je získat a cvikem upevnit prováděné dovednosti – úkolem jeho „psychologické nadstavby“ je připravit policistu na možná rizika a působící vlivy.

Za nejdůležitější psychologické vlivy je možno považovat:

Požadavek utajení - přestože se požadavek utajení týká všech policistů, kteří ve své práci provádějí úkony operativně pátrací činnosti, v míře nejvyšší platí pro policisty zařazené na některých specializovaných pracovištích Policie České republiky. Utajované jsou totiž v těchto případech nejen formy a metody jejich práce, ale i samotná pracoviště, používané prostředky a před nepovolanou osobou i příslušnost k Policii České republiky. Dlouhodobé působení tohoto

²⁴ Zák.č. 141/1961Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

faktoru může u psychicky méně stabilních jedinců vést k depresím. Policista, zařazený na takovém pracovišti, smí o své práci hovořit pouze se členy svého nejužšího pracovního týmu. Nikoliv tedy již s kolegy policisty z jiných útvarů Policie České republiky a už vůbec ne v kruhu přátel či rodiny: podle všech zásad utajení by nepovolané osoby neměly příslušnost policisty ke specializovanému pracovišti ani znát. Tento de facto „dvojitý život“ je velkou zátěží i pro psychicky odolné jedince a jeho dlouhodobé působení je jednoznačně negativní. Je proto samozřejmé, že úloha psychologů při výběru policistů na tato pracoviště je rozhodující a při osobnostním posuzování uchazeče úzce spolupracují se specializovaným pracovištěm – zejména v oblasti specifických této práce. Většina používaných forem a metod operativně pátrací činnosti z tohoto požadavku vychází.

Riziko dekonspirace - lektoři speciálních dovedností musí otázku utajení při prováděném výcviku neustále zdůrazňovat. Jde totiž o to, že utajeny jsou nejen formy a metody práce, dislokace pracovišť i používané prostředky (např. vozidla, prostředky spojení, maskovací či dokumentační prostředky), ale utajena před nepovolanou osobou musí být především činnost policisty. Toto utajení musí být zachováno nejen před osobou, která je objektem zájmu, ale i před okolím, ve kterém například operativně pátrací činnost probíhá.

K porušení této zásady a možné následné dekonspiraci prováděné akce dochází většinou nevhodným chováním policisty – nevhodně zvolenou sociální rolí či porušením taktických zásad prováděného úkonu.

I zde je nutno zdůraznit, že na psychiku policisty specializovaného pracoviště působí v daném okamžiku současně dva faktory: požadavek získat k objektu zájmu co nejvíc poznatků využitelných pro další operativně pátrací činnost a současně požadavek utajení své vlastní činnosti před zájmovou osobou a okolím. V každé fázi své činnosti totiž policista musí zvažovat únosnou míru rizika a

nesnažit se získat požadované informace za každou cenu. Dekonspirace prováděné akce před zájmovou osobou totiž zpravidla způsobí horší následky, než případné nezískání dalších poznatků k předpokládané trestné činnosti. Samostatný problém (a neopomenutelný vliv na psychiku) představuje pro policistu skutečnost, že závažné a zaviněné narušení prováděné akce je považováno za porušení služebních předpisů a nezřídka bývá předmětem kázeňského řešení.

Neznámé prostředí - instruktor výcviku speciálních dovedností musí brát v úvahu i další nezanedbatelný faktor – absolventi kurzu budou pracovat nejen v režimu utajení a pod stálou hrozbou dekonspirace probíhající akce, ale v prostředí, které je jim neznámé, cizí a velmi často nepřátelské. Většina lidí totiž v rámci pracovního procesu přichází každodenně do stejného prostředí (dílny, kanceláře), které jim dodává potřebný pocit jistoty. Policista je v rámci operativně pátrací činnosti nucen vyvíjet svou činnost v neznámém prostředí, což ve svém důsledku znamená, že svou pozornost musí soustředit nejen na úkol získání potřebných poznatků, ale současně na to, aby s daným prostředím splynul. Tento požadavek je nesmírně obtížný, neboť škála takového prostředí je velmi široká – například od restaurací tzv. IV. cenové skupiny až po prostředí špičkových hotelů s mezinárodní klientelou. V dané situaci totiž nejde pouze o vhodné oblečení, podtrhující zvolenou sociální roli, ale i o potřebný pocit sebejistoty a znalosti zvyklostí, typických pro konkrétní prostředí prováděné akce. Instruktor výcviku by proto při výběru vhodné sociální role měl co nejvíce respektovat osobnost policisty, aby se v ní mohl chovat přirozeně. Samotný výcvik by pak měl – podle možností – probíhat v nejrůznějších podmínkách a prostředí, simulujících předpokládané situace v budoucím pracovním zařazení. Tímto způsobem je možné do určité míry získat nejen potřebné znalosti, ale i určitý stupeň sebejistoty, umožňující se soustředit na plnění hlavního cíle prováděné činnosti.

Nedostatek spánku - v běžné policejní práci je riziko ohrožení nevyspáním poměrně nízké – policisté mají pravidelný pracovní režim, který zahrnuje i dostatečné časové rezervy pro stravování a odpočinek. Jinak je tomu ale u utajovaných policejních činností, kdy je doba jejich provádění závislá na tzv. „operativní situaci“, tedy podmínkách vhodných pro připravovanou činnost. Tato operativní situace ovlivňuje nejen dobu zahájení akce, ale i její průběh, délku, možnosti střídání policisty atd. Instruktor speciálních dovedností musí počítat s tím, že při delší spánkové abstinenci dochází ke snížení výkonnosti, pozornosti a rychlosti reakcí. Prospěšné bývá, pokud je policista cvičen v tzv. „parciálním spaní“ - tedy je schopen v určité omezené době odpočívat například vždy jednu hodinu po třech až čtyřech hodinách akce.²⁵ V praxi takových akcí to znamená, že je do nich potřebné zařazovat policisty, kteří mají tzv. „naspáno“, nebo podle možností a operativní situace zařazovat krátké „mezispánky“ a při delších akcích se snažit policisty střídát.

Hranice zákonnosti - novým fenoménem, se kterým se lektoři při výcviku speciálních dovedností setkávají, jsou pochybnosti policistů o zákonnosti jejich postupu v konkrétních akcích. Tento pocit se projevuje zejména u policistů s delší praxí, kteří se opakovaně ocitli v situacích, vyvolávajících rozdílný právní výklad. Jde o to, že většina utajovaných činností policie je prováděna podle zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Počet příslušných ustanovení je poměrně nízký, zatímco škála prováděných činností je nesmírně široká. V praxi pak dochází k tomu, že policista bez potřebné právní erudice provádí samostatně právní kvalifikaci jím prováděné činnosti do rámce některého z nabízených ustanovení trestního řádu. Jako příklad je možné uvést institut sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu: zatímco v původní podobě se jednalo o klasické „vizuální“ sledování pohybu a činností osob, v současné době je pod tento termín

²⁵ LUKEŠ, V.: Strach ze smrti jako nástroj dezintegrace jednání pracovníka policie v extrémní zátěžové situaci, České Budějovice 2009, s. 7

zahrnováno nejen sledování vozidel či mobilních telefonů, ale i tzv. prostorové odposlechy prováděné v místech veřejnosti nepřístupných, chemické nástrahy atd. Samostatný problém pak představuje související terminologie, která má podstatný vliv na to, který justiční orgán má pro daný úkon vydat příslušné povolení – zcela jasno například není právě v termínu „místa veřejnosti nepřístupná“ - sledování na místech veřejnosti přístupných totiž povoluje státní zástupce, stejný úkon na místech veřejnosti nepřístupných již musí povolit soudce. Policista se pak při provádění úkonu povoleného státním zástupcem nezdědává do situace, kdy není zřejmé, zda pro další provádění tohoto úkonu (na jiném místě či jiným způsobem) disponuje potřebným povolením – přerušit provádění úkonu v takovém případě může vést k nenahraditelné ztrátě možnosti získat potřebné informace, naopak jeho pokračování hrozí nejen kázeňským postihem, ale i trestním stíháním.

Výčet psychologických aspektů výcviku speciálních dovedností zdaleka není úplný. Pro účely této práce jsme však vybrali ty, o kterých se domníváme, že mají na tuto problematiku největší vliv. Již z tohoto dílčího výčtu je totiž zřejmé, že lektori výcviku mají před sebou velmi náročný úkol – musí spojit výcvik forem a metod nacvičovaných speciálních dovedností s „psychologickou nadstavbou“. Musí pracovat s lidmi, které si k výcviku sami nevybrali, s osobnostmi s nejrůznější motivací a dispozicemi pro tuto práci – to vše v daném a zpravidla velmi krátkém termínu. Do jaké míry se jim to daří, bylo předmětem empirického výzkumu, prováděného v rámci této bakalářské práce.

3. CÍL PRŮZKUMU

Naše empirické šetření je založeno na teoretických znalostech problematiky vzdělávání dospělých, psychologických aspektů výcviku obecně i praktických zkušenostech z výcviku speciálních dovedností, prováděného v rámci rezortních školských zařízení nebo organizovaného útvarem, který tyto dovednosti k zajištění svých úkolů vyžaduje (kvalifikační předpoklad). Předpokládali jsme, že samotní policisté mají díky studiu v kurzech základní odborné přípravy alespoň základní teoretické znalosti o psychologických aspektech výcviku. Hlavním cílem empirického průzkumu bylo ověřit, v jaké míře jsou psychologické aspekty součástí výcviku speciálních dovedností a jak je cílovou skupinou vnímáno zaměření, rozsah a kvalita tohoto výcviku. Dalším cílem bylo zjištění, jak policisté vnímají psychickou náročnost jimi prováděných činností a zda jsou ke zvládnutí extrémních a stresujících situací tímto výcvikem připraveni.

3.1. Formulace hypotéz

Při přípravě empirického šetření jsme vycházeli z předpokladů, jejichž platnost měla být šetřením verifikována. Předpoklady, které byly v tomto ohledu vysloveny, vznikly na základě vlastních zkušeností a znalostí autora bakalářské práce. Je třeba zmínit skutečnost, že u útvarů, které byly vybrány jako zdroj vzorku respondentů, nepracovali ještě před několika lety žádní profesionální ani neprofesionální psychologové. V současné době je již situace jiná, nicméně útvarové psychologové až na výjimky nedisponují potřebnou mírou znalostí o speciálních činnostech útvaru a nemohou tedy podle našeho názoru své teoretické znalosti v potřebné míře aplikovat i v oblasti výcviku.

Myslíme si proto, že většina respondentů z vybraného vzorku, skládajícího se z policistů pracujících u dvou různých policejních útvarů, neabsolvovala psychologickou „nadstavbu“ výcviku speciálních

dovedností v potřebném rozsahu a kvalitě, pokud ji vůbec absolvovala.

Hypotézy jsme formulovali následujícím způsobem:

Hypotéza č. 1

Znalost policistů specializovaných pracovišť o psychologických aspektech jimi prováděných činností je nízká.

Hypotéza č. 2

Při výcviku speciálních dovedností není problematice psychologických aspektů věnována lektory potřebná pozornost.

Hypotéza č. 3

Policisté málo využívají znalosti psychologie, získané v rámci základní odborné přípravy.

Hypotéza č. 4

Policisté jsou si vědomi negativního dopadu jimi prováděné činnosti na jejich psychickou stabilitu a odolnost vůči extrémním a stresujícím faktorům.

3.2. Metoda průzkumu

Z množství existujících průzkumných metod jsme pro toto empirické šetření zvolili metodu nestandardizovaného dotazníku vlastní produkce, který vycházel z předpokladů pro naše šetření. Dotazník je efektivním nástrojem pro sběr dat v krátkém čase i při větším množství respondentů, neboť jsou lépe statisticky zpracovatelné. V dotazníku jsme použili otázky jak otevřené, kdy respondent volí sám konkrétní odpověď, její délku i obsah, tak i uzavřené, kde si respondent vybírá mezi nabízenými alternativami odpovědí.

Dotazník obsahoval celkem 19 otázek a byl rozdělen do tří částí. Přestože byl anonymní, bylo po respondentech požadováno, aby vyplnili některé osobní údaje (pohlaví, věk, bydliště, rodinný stav, vzdělání, délka služby u bezpečnostního sboru atd.). Otázky části A jsou proto identifikační a pomocí nich jsme získali základní demografické údaje o složení výzkumného vzorku.

Volná otázka části B směřovala do oblasti znalostí policistů o psychologických aspektech výcviku.

Část C dotazníku byla zaměřena na zjištění, jak policisté hodnotí psychickou náročnost jimi prováděných činností, na získání údajů o rozsahu, v jakém jsou psychologické aspekty součástí výcviku speciálních dovedností a v jaké míře přispívají k udržení psychické stability policisty ve stresujících a extrémních situacích.

3.3. Zkoumaný vzorek

Základním souborem pro připravené a realizované empirické šetření byli příslušníci Policie České republiky. Jednalo se o policisty specializovaných útvarů Policie ČR, kteří jsou ve své každodenní služební činnosti neustále pod vysokým psychickým tlakem. Pracují na směny bez přesně definovaného ukončení pracovní doby, což nepochybně narušuje jejich manželský i osobní život. Pracují ve velmi malých kolektivech a výsledky jejich práce závisí na týmové souhře, což určitě ovlivňuje psychiku a vnímání svých kolegů. Pracují v utajení nejen před objektem jejich bezprostředního zájmu, ale i před celým prostředím, ve kterém svou činnost vyvíjejí. Velmi časté jsou situace, kdy z charakteru jejich práce vyplývá zvýšené ohrožení života a zdraví.

Jednalo se tedy o pracoviště v tak zvaném přímém výkonu služby – nikoliv týlové složky. Aby byla sonda co nejobjektivnější, tvořili výzkumný soubor muži i ženy, věkově i „služebně“ různého stáří.

3.4. Harmonogram postupu

Hlavním cílem empirického průzkumu bylo získat potřebné množství údajů, které by potvrdily nebo vyvrátily vyslovené hypotézy a současně umožnily formulovat doporučení pro praxi. Stanovení harmonogramu průzkumu bylo komplikováno specifikou práce zkoumaného vzorku – zejména již dříve zmíněnou nepravidelností pracovní doby, ovlivňované především vývojem situace v prováděné akci.

3.4.1 Přípravná a realizační fáze

Na malém vzorku pěti respondentů byl nejdříve proveden pilotní průzkum k ověření, zda jsou jednotlivé otázky formulovány srozumitelně. Smysl dotazníku jim byl předem vysvětlen, stejně tak některé formulace otázek. Některé otázky bylo nutno na základě pilotního průzkumu přepracovat ve smyslu jejich upřesnění, aby nemohlo dojít ke dvojímu výkladu tak, jak na to bylo v některých případech respondenty pilotního průzkumu poukázáno. Údaje z této pracovní části jinak nebyly vyhodnocovány.

Vlastní výzkumné šetření proběhlo na třech pracovištích u dvou různých útvarů Policie České republiky, které vykonávají sice vysoce specializovanou, nicméně odlišnou činnost. Vedoucí funkcionáři byli požádáni o co nejpestřejší vzorek respondentů, co se týče věku, pohlaví, délky služebního poměru u policie, vzdělání a podobně. Administrace dotazníků byla provedena individuálně v rámci pracovních kolektivů a současně byla provedena instruktáž k vyplnění dotazníku. Respondenti byli ujištěni o anonymitě šetření a byl jim vysvětlen motiv celé aktivity – v rámci zpracovávané bakalářské práce zjistit především to, v jaké míře jsou při prováděném výcviku speciálních dovedností zohledňovány související psychologické aspekty a zda tento rozsah

považují za postačující k udržení psychické stability a zvládnutí stresujících a extrémních situací, do kterých se při výkonu svého povolání dostávají. Respondenti byli požádáni, aby pracovali samostatně, neboť je snaha zjistit jejich osobní názor. Výzkumné šetření proběhlo v září 2011.

Přestože čas pro vyplnění dotazníku nebyl stanoven, odevzdali respondenti vyplněné dotazníky v rozsahu jednoho týdne až deseti dnů. Vzhledem ke skutečnosti, že dotazníky byly rozdány v rámci služební porady (a možná také z důvodu, že administrovány byly vedoucími funkcionáři těchto pracovišť) byla návratnost dotazníků 100%. Zpracováno bylo celkem 50 dotazníků (dvě skupiny po 14 policistech a jedna skupina o 22 policistech).

3.4.2 Vyhodnocovací fáze

Protože empirické šetření bylo anonymní, obsahovaly dotazníky pouze výše zmíněné osobní údaje. Při odevzdávání nebyly dotazníky žádným způsobem číslovány ani značeny a jejich sběr byl k zajištění potřebné míry anonymity proveden spontánně.

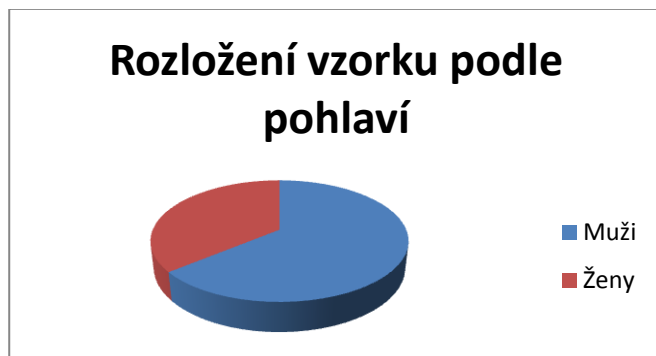
Odpovědi respondentů na jednotlivé otázky dotazníku jsme nejprve převedli do vyhodnocovací matice a poté do sumarizačních tabulek, sloužících pro grafické zpracování výsledků a analýzu získaných dat.

Pro ověření předpokladu byla provedena sumarizace počtu odpovědí v jednotlivých sloupcích tabulek. Podle četností uvedených v tabulkách byly jednotlivé položky dotazníku graficky znázorněny pomocí programů Microsoft Excel a Microsoft Word. Poté jsme provedli hodnocení výsledků ve vztahu ke stanoveným hypotézám.

3.5. Interpretace získaných dat

Část A – demografická charakteristika

Graf 1: Rozložení zkoumaného vzorku podle pohlaví

Ve zkoumaném vzorku 50 policistů bylo celkem 32 mužů a 18 žen. K hodnocení tohoto grafu lze říci, že sledovaný vzorek pravdivě odráží specifiku jednotlivých pracovišť – zatímco na dvou pracovištích je procentní zastoupení žen poměrně vysoké, na třetím pracovišti je tomu jinak – nepochybně z toho důvodu, že se jedná o vysoce technicky specializované pracoviště.

Graf 2: Rozložení zkoumaného vzorku podle věku

Pro účel hodnocení věkového složení zkoumaného vzorku byli respondenti rozděleni do čtyř věkových kategorií: v kategorii 18 – 29 let

odpovídalo 11 osob, ke kategorii 30 – 39 let se přihlásilo 28 osob, do kategorie 40 – 49 let se zařadily 4 osoby a nad 50 let 7 osob.

Z hlediska věku respondentů můžeme říci, že v daném souboru tvořili největší procento policisté z věkové kategorie mladšího a středního věku. Tuto skutečnost lze přičíst zčásti probíhající generační obměně, zčásti charakteru vykonávané práce – zastoupení policistů vyšší věkové skupiny je zřejmé u technického pracoviště.

Graf 3: Rozložení zkoumaného vzorku podle dosaženého vzdělání
- střední škola

Ve zkoumaném vzorku 50 policistů absolvovalo středoškolské vzdělání celkem 33 osob, z toho 20 mužů a 13 žen.

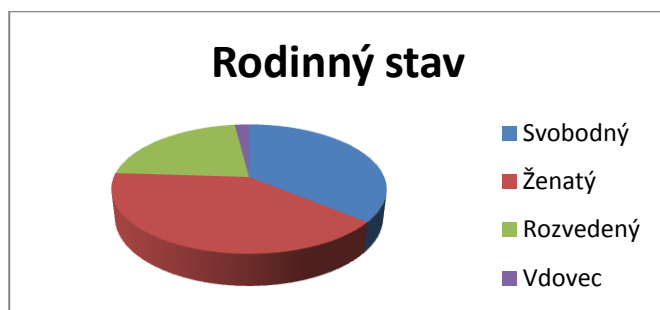
Graf 4: Rozložení zkoumaného vzorku podle dosaženého vzdělání
- vysoká škola

Vysokoškolské vzdělání absolvovalo z celkového počtu 50 policistů celkem 17 osob, z toho 12 mužů a 5 žen.

Vzhledem k zákonnému požadavku, že k Policii České republiky mohou být přijati pouze uchazeči s alespoň ukončeným středoškolským vzděláním, je logické, že policisté s tímto typem vzdělání převažují. Procento vysokoškolsky vzdělaných policistů bude u policie nepochybně stoupat – vliv na tento trend má i kvalifikační požadavek na zastávané funkci. U dvou pracovišť, kde byl dotazník administrován, převažují funkce s požadovaným středoškolským vzděláním – u technického pracoviště je preferována vysoká škola.

Graf 5: Rozložení zkoumaného vzorku podle rodinného stavu:

Ze zkoumaného vzorku 50 policistů bylo 18 policistů svobodných, 20 ženatých či vdaných, 11 rozvedených a 1 vdovec. Údaje o rodinném stavu ukazují, že téměř polovinu zkoumaného vzorku tvoří ženatí policisté. Téměř stejně vysoké procento tvoří policisté svobodní: tento faktor může být vyvolán převažujícím věkovým zastoupením policistů mladšího a středního věku. Jako znepokojivé, nicméně symptomatické, je nutno hodnotit téměř poloviční zastoupení rozvedených policistů či policistek, v porovnání s počtem ženatých či vdaných – domníváme se, že tento jev souvisí se specifikou výkonu povolání policisty.

Graf 6: Rozložení zkoumaného vzorku podle místa bydliště

Vzhledem k tomu, že tato bakalářská práce pojednává i o psychologických aspektech výkonu služby, rozhodli jsme se rozčlenit zkoumaný vzorek na pražské a mimopražské příslušníky obou útvarů. Ze zkoumaného vzorku 50 policistů uvedlo 15 policistů jako své bydliště Prahu, Čechy 24 policistů a Moravu 11 policistů. Z výsledku provedeného šetření tedy vyplývá, že 70% dotazovaných policistů je mimopražských, přestože místem dislokace jejich útvaru je Praha. Denní dojíždění na větší vzdálenosti či bydlení na ubytovnách nepochybně negativně ovlivňuje jejich osobní a rodinný život a může souviset i s vysokým procentem rozvedených policistů či policistek (viz graf č. 5). U značného procenta policistů je k uvedeným negativně působícím faktorům nutno přičíst i směnný provoz.

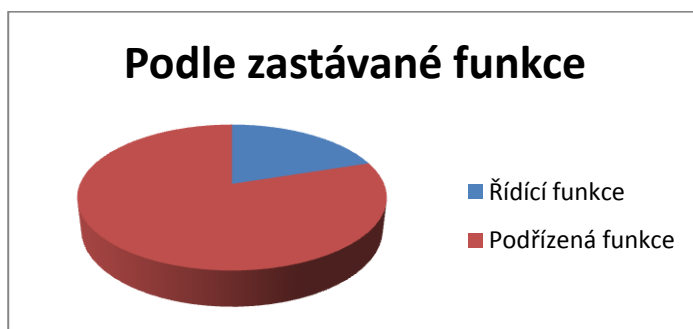
Graf 7: Složení zkoumaného vzorku podle délky služby

Rozložení respondentů podle délky služby ukazuje graf č. 7. Z údajů v něm obsažených je zřejmé, že nejpočetněji je dle délky trvání

služebního poměru obsažena skupina policistů sloužících 11 – 15 let (celkem 19 osob). Zastoupení délky služby v rozmezí 6 – 15 let tvoří 62% dotazovaných policistů (31 osob). Ve skupině do 5 let služby je 6 policistů, ve skupině 16 – 20 let celkem 7 policistů a nad 20 let pouze 6 policistů. Získané výsledky odpovídají tomu, že v policii se projevuje generační obměna s ohledem na odchody starších policistů.

Graf 8: Rozložení vzorku podle služebního zařazení

K výkonu řídicí funkce se ze zkoumaného vzorku 50 osob přihlásilo 10 policistů a 40 policistů k funkci podřízeného. Z tohoto grafu vyplývá, že ze zkoumaného vzorku pracuje jedna pětina policistů v řídicích funkcích různého typu – do určité míry je tento poměr dán specifikou malých pracovních kolektivů a jimi prováděných činností. Poměrně vysokému zastoupení řídicích funkcí by mělo odpovídat i vyšší využívání psychologie v jejich výcviku a činnosti.

Část B - znalosti respondentů o psychologických aspektech výcviku speciálních dovedností

Volná otázka: Uveďte psychologické aspekty, které by měl obsahovat výcvik speciálních dovedností

K získání potřebných údajů byla zvolena forma otevřené otázky, kdy respondenti měli uvést výčet těch aspektů, které pro efektivitu výcviku považují za nejdůležitější. Nejčastěji uváděnými aspekty byly:

rychlá reakce (40x), koncentrace (37x) a pozornost (32x).

Stejně často se však vyskytovaly odpovědi, které je možno zařadit spíše do kategorie forem a metod práce - např. vzájemná provázanost činností (32x), odpovědnost jednotlivce za výsledek kolektivu (28x), konspirativnost práce (38x) či zodpovědná příprava akce (25x).

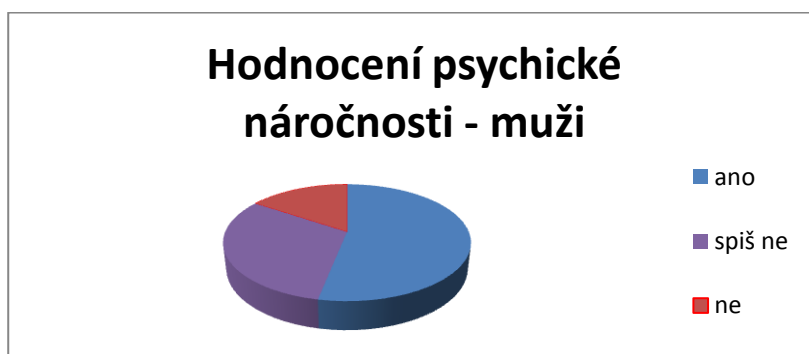
Některé ze získaných odpovědí směřovaly spíše do oblasti negativních vlivů jimi prováděných činností – např. nepravidelná pracovní doba (8x), nemožnost plánovat si volný čas (6x) či syndrom vyhoření (12x).

Je zřejmé, že znalost respondentů o psychologických aspektech výcviku speciálních dovedností je velmi nízká. Toto zjištění je poměrně překvapující vzhledem ke skutečnosti, že rozhodující část cílové skupiny tvořili policisté věkově i služebně mladší, tedy s relativně krátkým časovým odstupem od absolvování základní odborné přípravy, kde psychologické aspekty policejní práce jsou jedním z vyučovaných předmětů.

Část C – hodnocení psychické náročnosti prováděných činností a rozsahu, v jakém jsou psychologické aspekty součástí výcviku speciálních dovedností a jak výcvik přispívá k udržení psychické stability policisty ve stresujících a extrémních situacích

Otázka č. 1: Pokládáte svoji práci za psychicky náročnou?

Graf 9: Hodnocení psychické náročnosti práce – muži

Graf 10: Hodnocení psychické náročnosti - ženy

Ze zkoumaného vzorku 50 osob odpovědělo na zadanou otázku „Ano“ celkem 17 mužů a 15 žen. Odpověď „Ne“ byla získána od 5 mužů a 2 žen a „spíš ne“ odpovědělo 10 mužů a 1 žena. Ze získaných údajů tedy vyplývá, že pouze přibližně polovina mužů hodnotí svou práci jako psychicky náročnou. Vysvětlením může být nejen to, že dlouhodobé působení negativních psychických vlivů ještě výrazněji nezaznamenali, ale i určitá snaha o zachování sociální role „muže, kterého nic nerozhází“.

Dotázané ženy naopak v rozhodující většině hodnotily svou práci jako psychicky náročnou i v případech, kdy pracovaly na stejném pracovišti, jako dotázaní muži. Důvodem pro toto rozdílné hodnocení může být nejen menší psychická odolnost dotázaných žen, ale opomenout nelze ani tu možnost, že na jejich psychiku negativně působí i snaha se mužům vyrovnat i v klasicky „mužských“ pracovních oborech.

Otázka č. 2: Využíváte při své práci znalosti psychologie, získané na rezortních školách?

Graf 11: Využívání znalostí psychologie v pracovní činnosti

Na uvedenou otázku odpovědělo ze zkoumaného vzorku celkem 15 policistů „Ano“, 20 policistů „Spíš ne“ a 15 policistů „Ne“.

Zajímavá je stejná četnost odpovědí v opačných koncích škály: ano – 15, ne – 15. Pokud však k jednoznačně zamítavé odpovědi „ne“ přiřadíme i počty odpovědí „spíš ne“, pak získáváme jednoznačný a velmi negativní obraz o přínosu výuky psychologie na rezortních školách. Poměrně značný počet odpovědí „spíš ne“ byl získán od respondentů z pracovišť provádějících operativně pátrací činnost – tedy výkon sledování, práci s informátory a podobně, což je údaj velmi překvapující.

Otázka č. 3: Pociťujete negativní vliv vaší práce na váš osobní a rodinný život?

Graf 12: Pociťování negativního vlivu – muži

Graf 13: Pociťování negativního vlivu - ženy

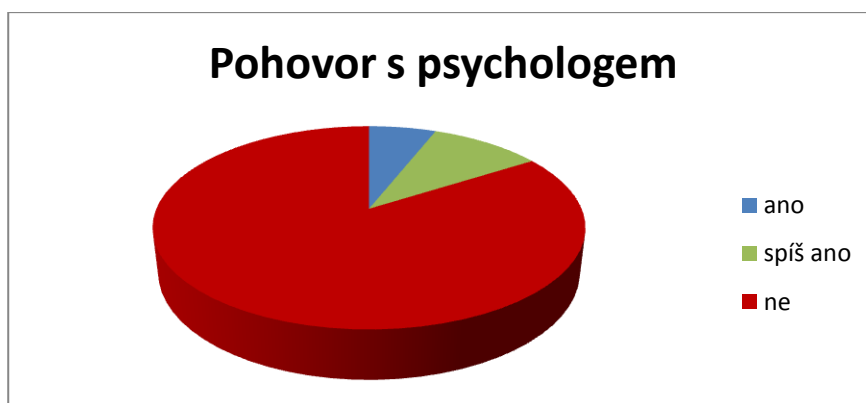

Ze zkoumaného vzorku 50 osob odpovědělo na položenou otázku shodně 15 mužů a 15 žen „Ano“, 8 mužů a 1 žena odpovědělo „Ne“ a 9 mužů a 2 ženy zvolili odpověď „spíš ne“.

Získané údaje v plné míře potvrzují to, že policisté jsou si vědomi negativního vlivu jimi vykonávaných činnosti na jejich osobní a rodinný život. Podíl kladných odpovědí je výraznější než u otázky č. 1 a je zřejmé, že respondenti citlivěji hodnotí negativní vlivy svého zaměstnání na sféru osobního života, než rizika z charakteru této práce vyplývající. Naprosto jednoznačné výsledky byly získány od žen, kdy negativní dopad pociťuje 83,3% respondentek.

Otázka č. 4: Vyhledal(a) byste k řešení svých problémů, vyplývajících z charakteru práce, pomoc útvarového psychologa?

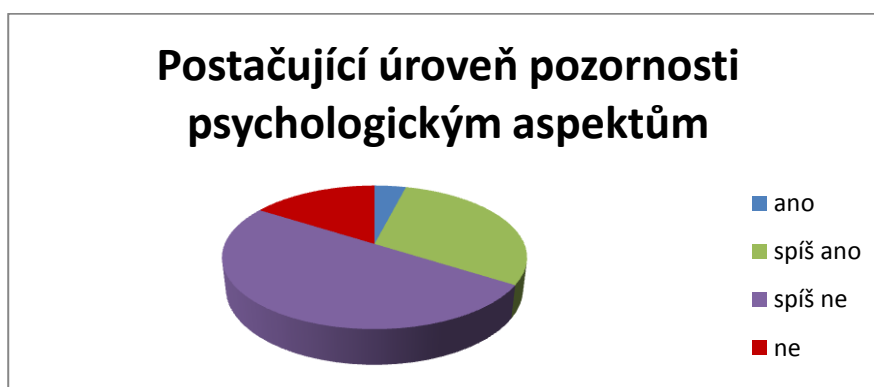
Graf 14: Pohovor s psychologem

Z tohoto grafu vyplývá, že drtivá většina (84%) dotazovaných (42 policistů) nemá v úmyslu řešit své problémy s pomocí útvarového psychologa a jen 5 policistů (10%) o tom uvažuje. Pohovor s psychologem by jednoznačně absolvovaly pouze 3 osoby. Tento údaj je zajímavý zejména u žen, u kterých jsme vzhledem k výsledku odpovědí na otázku č. 3 očekávali větší aktivitu v řešení svých problémů za pomoci profesionálního psychologa.

Otázka č. 5: Myslíte si, že pozornost, jaká je věnována psychologickým aspektům lektorem výcviku speciálních dovedností je dostatečná?

Graf 15: Úroveň pozornosti psychologickým aspektům

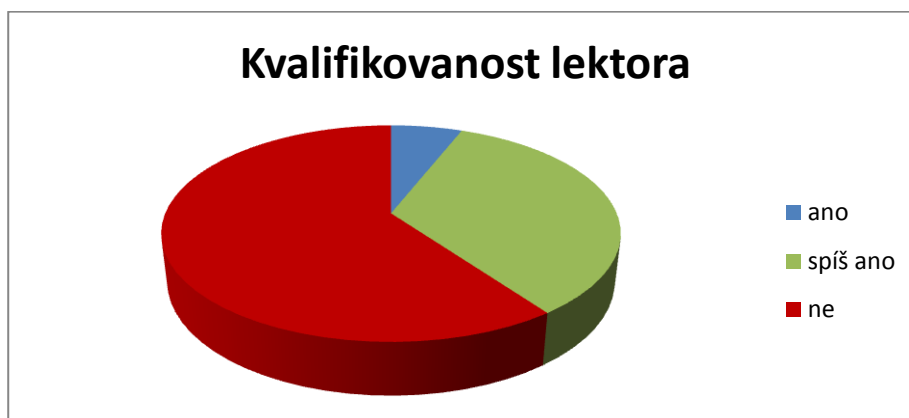

Přestože většina respondentů v dříve položené volné otázce prokázala malou znalost psychologických aspektů je zřejmé, že v rozhodující většině hodnotí úroveň pozornosti, která je této problematice lektorem výcviku speciálních dovedností věnována, jako nedostačující. Jako dostačující totiž hodnotili tuto pozornost pouze 2 policisté, odpověď „spíš ano“ byla získána od 15 policistů, odpověď „spíš ne“ od 25 policistů a důrazné „ne“ od 8 policistů. Odpovědi na položenou otázku se lišily podle zaměření jednotlivých pracovišť a tedy i výcviku: policisty zařazenými na „technických“ pracovištích byla absence psychologických aspektů při výcviku konstatována poměrně

jednoznačně, zatímco u pracovišť, jejichž náplní je výkon operativně pátrací činnosti, byla tato pozornost hodnocena často jako „střední“.

Otázka č. 6: Myslíte si, že je lektor při podávání informací o problematice psychologických aspektů speciálních dovedností dostatečně kvalifikovaný?

Graf 16: Hodnocení kvalifikovanosti lektora výcviku

Souhlasné stanovisko ze zkoumaného vzorku 50 osob vyslovili pouze 3 policisté. „Spíš ano“ uvedlo v odpovědi 17 policistů a jednoznačné „ne“ bylo získáno od 30 policistů. Ze získaných údajů vyplývá, že přibližně stejný počet dotázaných policistů hodnotí kvalifikovanost lektora na opačných stranách nabízené škály. Tento paradox je pouze zdánlivý – zatímco u policistů provádějících operativně pátrací činnost jsou informace o úloze paměti, vnímání, schopnosti pozorování atd. vzhledem k jejich úzké vazbě na formy a metody práce logicky nedílnou součástí výcviku, u policistů zajišťujících vysoce specializované technické úkony toto propojení tak silné není.

Otázka č. 7: Domníváte se, že problematiku psychologických aspektů by měl ve výcviku speciálních dovedností přednášet profesionální psycholog?

Graf 17: Zapojení profesionálního psychologa do výcviku

Ze zkoumaného vzorku 50 policistů jich pouze 5 zvolilo jednoznačnou odpověď „ano“ zatímco 25 policistů připustilo jeho zapojení s určitým stupněm váhání. Celkem 20 policistů překvapivě účast psychologa zásadním způsobem odmítlo.

Z grafu vyplývá, že 90% respondentů se staví k účasti profesionálního psychologa na výcviku speciálních dovedností více či méně odmítavě. Domníváme se, že policisté, kteří provádějí velmi specifickou a odborně náročnou činnost, jsou přesvědčeni o tom, že profesionální psychologové jsou od praxe odtržení teoretici a skutečným přínosem mohou být pouze zkušenosti jejich starších kolegů, získané ve vyučované problematice.

Otázka č. 8: Doporučoval(a) byste zvýšení hodinové dotace pro výuku psychologických aspektů speciálních dovedností?

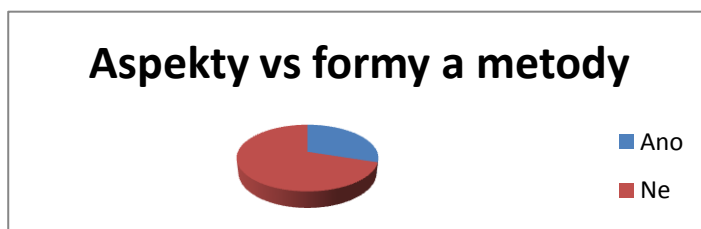
Graf 18: Zvýšení hodinové dotace pro výuku psychologických aspektů

Na tuto otázku odpovědělo celkem 21 policistů jednoznačně „ano“, zatímco 12 policistů zvolilo odpověď „spíš ano“ a dokonce 17 policistů se přiklonilo k odmítavé odpovědi „ne“. Členění grafu na tři přibližně stejná pole dokumentuje skutečnost, že respondenti jsou si z větší části vědomi potřeby znát problematiku psychologických aspektů při jimi prováděných speciálních činnostech (odpovědi „ano“ a „spíš ano“). Překvapující je silné zastoupení jednoznačně odmítavých odpovědí – důvodem mohou být dosavadní negativní zkušenosti z absolvovaného výcviku, nebo prostě přesvědčení o tom, že pro jimi prováděnou činnost je oblast souvisejících psychologických aspektů nadbytečným balastem.

Otázka č. 9: Považujete za vhodné řešit rozšíření výuky psychologických aspektů na úkor výcviku forem a metod speciálních dovedností?

Graf 19: Otázka rozšíření výuky psychologických aspektů

Ze zkoumaného vzorku odpovědělo 15 policistů „ano“, zatímco 35 policistů „ne“. Podle členění grafu naprosto jednoznačně převládá odmítavá odpověď a je zřejmé, že respondenti preferují výcvik forem a metod prováděných speciálních činností před školením psychologických aspektů. Nicméně nezanedbatelný je i počet odpovědí, které by umožnily redukovat počet hodin výuky forem a metod ve prospěch psychologických aspektů speciálních dovedností – možných vysvětlení je víc a jedním z nich je i pocit respondentů, že výcvik speciálních dovedností z hlediska forem a metod práce jim nepřinesl nic, co by ze své praxe neznali již dříve – tento pocit je velmi pravděpodobný u policistů s delší dobou služby i praxe ve speciálních útvarech.

Otázka č. 10: Domníváte se, že absolvovaný výcvik speciálních dovedností přispěl k tomu, abyste si ve stresujících a extrémních situacích udržel(a) psychickou stabilitu?

Graf 20: Přínos výcviku k udržení psychické stability – muži

Ze zkoumaného vzorku 32 mužů odpovědělo 15 policistů „ano“, 8 policistů zvolilo odpověď „spíš ano“, 5 policistů „spíš ne“ a 4 policisté zvolili jednoznačně odmítavou odpověď „ne“.

Graf 21: Přínos výcviku k udržení psychické stability – ženy

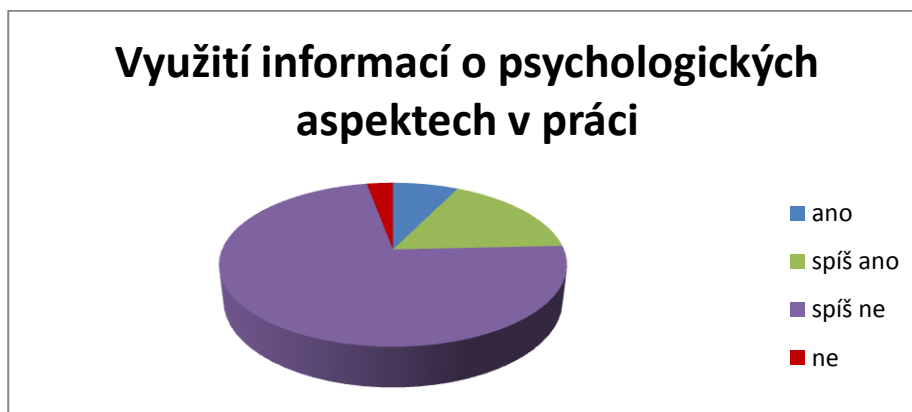

Z celkového počtu 18 žen odpovědělo „ano“ 12 policistek. Odpověď „spíš ano“ zvolily 3 policistky, 2 policistky odpověděly „spíš ne“ a 1 policistka zvolila jednoznačně zamítavou odpověď.

Z údajů obou grafů je zřejmé, že velká většina respondentů (71,8% mužů a 83,3% žen) odpovědělo kladně - tedy „ano“ a „spíš ano“. Toto zjištění je vzhledem k předcházejícím negativním hodnocením míry zohlednění psychologických aspektů speciálních dovedností překvapující pouze zdánlivě: podle našeho názoru respondenti hodnotili pozitivně především přínos získaných dovedností v oblasti forem a metod práce a nikoliv jejich psychologickou nadstavbu. Vzhledem k některým nacvičovaným úkonům je tento postoj pochopitelný – dosažení určité míry automatizace prováděných úkonů přispívá k vyšší sebejistotě jedince i v neznámém a ohrožujícím prostředí a umožní mu plně se soustředit na splnění stanovených úkolů. Tomuto předpokladu odpovídá i výrazně vyšší procento kladných odpovědí u žen-policistek, u kterých byl již při dotazu na psychickou náročnost prováděných činností získán vyšší počet kladných odpovědí v porovnání s muži-policisty.

Otázka č. 11: Využijete získané informace o psychologických aspektech speciálních dovedností ve vaší práci?

Graf 22: Využití informací o psychologických aspektech

Ze zkoumaného vzorku 50 osob jsme jednoznačně kladnou odpověď získali pouze ve 3 případech a 7 policistů zvolilo odpověď „spíš ano“. Váhavě zamítavá odpověď „spíš ne“ byla získána od 30 policistů a 10 osob odpovědělo jednoznačně „ne“.

Získané údaje vypovídají o tom, že 80% respondentů hodnotí využitelnost získaných informací o psychologických aspektech speciálních dovedností jako nízkou (odpovědi „spíš ne“ a „ne“). Vysvětlením může být nízká kvalita výuky a policisty logicky pociťovaná malá využitelnost získaných informací pro praktickou činnost.

3.6. Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1: „Znalost policistů specializovaných pracovišť o psychologických aspektech jimi prováděných činností je nízká“.

Předpoklad, že znalosti policistů o psychologických aspektech jimi prováděných vysoce specializovaných činností jsou nízké, se potvrdil. Pro získání potřebných údajů byla zvolena forma otázky

otevřené – dotazovaní policisté měli uvést výčet těch psychologických aspektů, které pro svou práci považují za nejdůležitější. Většina získaných odpovědí však byla z oblasti forem a metod práce a menší část odpovědí se týkala psychické náročnosti jimi prováděných činností a vztahovala se spíše k problematice následků dlouhodobého působení vysoké psychické zátěže na sféru osobního a rodinného života.

Hypotéza č. 2: „Při výcviku speciálních dovedností není problematice psychologických aspektů věnována lektory potřebná pozornost“.

Tato hypotéza se potvrdila v plném rozsahu, přestože hodnocení dotazovanými policisty bylo nepochybně ovlivněno jejich malou znalostí psychologických aspektů jimi prováděných činností (viz hypotéza č. 1). Získané údaje se poměrně výrazně lišily podle jednotlivých pracovišť, kde byl průzkum prováděn a je možno předpokládat, že tato skutečnost souvisí s obsahem zde prováděné činnosti. Vyšší spokojenost byla zjištěna u pracovišť, provádějících „klasickou“ operativně pátrací činnost, zatímco u pracovišť zajišťujících provedení technických úkonů byl tento pocit výrazně nižší.

Hypotéza č. 3: „Policisté málo využívají znalosti psychologie, získané v rámci základní odborné přípravy“.

Ze zodpovězených dotazů vyplývá, že jen malá část policistů tyto znalosti využívá. Výsledek je zajímavý z toho pohledu, že alespoň částečná znalost psychologie je základním předpokladem pro dosažení výsledků nejen například při výslechu obviněného či svědka, ale i při provádění operativně pátrací činnosti – například při práci s informátory, při provádění předstíraného převodu atd. Stejně tak jsme očekávali kladnou odpověď u policistů, kteří zastávají řídicí funkce. Domníváme se proto, že výuka psychologie v rámci základní odborné přípravy je

dotazovanými policisty vnímána pouze jako informace o základních terminologických pojmech a nikoliv jako „návod k použití“ v každodenní praxi. Rovněž tento předpoklad se potvrdil.

Hypotéza č. 4: „Policisté jsou si vědomi negativního dopadu jimi prováděné činnosti na jejich psychickou stabilitu a odolnost vůči extrémním a stresujícím faktorům“.

Četnost kladných odpovědí na položené otázky byla jednoznačná – všichni dotázaní policisté hodnotí jimi prováděné činnosti jako náročné na psychickou odolnost a ovlivňující z dlouhodobého hlediska schopnost organismu vyrovnat se s extrémními a stresujícími situacemi při výkonu služby. Podle předpokladu je tento pocit výraznější u policistů střední a vyšší věkové skupiny a s delší dobou služby, zatímco u věkově i služebně mladších policistů je psychická náročnost jimi prováděné činnosti hodnocena jako určitý atraktivní prvek a navíc nebyli – vzhledem ke krátké době služby – objektivně schopni posoudit její dopad na psychiku osobnosti.

3.7. Shrnutí výsledků průzkumu

Jestliže hodnotíme otázky dotazníku jako celek zjistíme, že rozhodující většina odpovědí má částečně nebo výrazně odmítavý charakter. Poněkud méně zřetelný je tento trend u žen, které výrazněji pociťují psychickou náročnost jimi prováděných činností (i její dopad na osobní a rodinný život) a zřejmě ze stejného důvodu jsou v porovnání s muži i méně radikální v odmítání využitelnosti získaných informací v jejich pracovní činnosti. Tento stav může mít více důvodů – nejpravděpodobnější je ale nízká kvalita výuky, získané informace jsou dotazovanými policisty zřejmě hodnoceny jako povrchní a je tedy i výrazně limitovaná využitelnost těchto poznatků v praxi.

Zajímavé je porovnání některých výsledků: zatímco úroveň pozornosti psychologickým aspektům lektorem výcviku speciálních dovedností je většinou hodnocena jako nízká, rozšíření rozsahu výuky psychologických aspektů na úkor výcviku forem a metod práce odmítá nadpoloviční většina respondentů.

Podle našeho názoru je možno konstatovat, že provedený průzkum splnil hlavní zamýšlený účel: potvrdil nejen vnímání psychické náročnosti práce, vykonávané respondenty průzkumu, ale i to, že pro toto zatížení nejsou ve výcviku speciálních dovedností připravování v potřebné míře.

3.8. Doporučení pro praxi

K odstranění konstatovaného nežádoucího stavu je podle našeho názoru nutné splnit dvě podmínky:

Za prvé: rozšířit počet vyučovacích hodin kurzů výcviku speciálních dovedností tak, aby byl dán potřebný časový prostor nejen pro výcvik forem a metod těchto dovedností, ale i pro kvalifikovanou informaci o souvisejících psychologických aspektech.

Za druhé: zlepšit odbornou úroveň výcviku v oblasti psychologických aspektů speciálních dovedností. K dosažení tohoto cíle je možné zvolit jednu ze tří variant postupu:

- a) přednáškovou činnost v této oblasti realizovat výhradně profesionálními psychology
- b) přednášky zajistit přímo lektory výcviku forem a metod speciálních dovedností, kteří by předtím absolvovali odborné přednášky a konzultace s profesionálními psychology
- c) kombinací obou výše uvedených postupů.

Domníváme se, že optimálním řešením by byl – i přes některé výhrady respondentů průzkumu – postup podle varianty c), ovšem s tou modifikací, že profesionální psychologové by se věnovali problematice obecných aspektů výcviku speciálních dovedností, přičemž by mohli současně využít svých odborných znalostí a příslušných testovacích metod k odstranění zjištěných nedostatků – např. v oblasti profesionální paměti, vnímání, přenášení pozornosti atd.. Lektori výcviku forem a metod práce by se pak mohli ve zvýšené míře věnovat psychologickým aspektům provádění vysoce specializovaných a zpravidla utajovaných činností policie.

ZÁVĚR

Stav zjištěný naším empirickým průzkumem je nepochybně nežádoucí. Průzkum byl prováděn u policistů, zařazených na vysoce specializovaných pracovištích policie, jejichž práce je psychicky velmi náročná – ať už si to uvědomují, nebo ne. Výkon specializovaných dovedností není jen otázkou brilantního ovládní forem a metod této práce. K dosažení co nejlepších výsledků je nutné, aby policista byl seznámen se všemi aspekty jím prováděných činností a byl vycvičen i ve využívání nejnovějších poznatků z psychologie.

Domníváme se, že proces ke zlepšení současného stavu byl již zahájen: policejní psychologové, učitelé a lektori se uplatňují v celém systému policejního školství. Výuka psychologie je zařazena jak v osnovách středních policejních škol a školících středisek, tak ve studijních programech Policejní akademie a je součástí specializovaných programů výcviku. Na jednotlivých útvarech přímého výkonu služby byla zřízena zvláštní systemizovaná místa útvarových psychologů.

Podle našeho názoru je však nutno konstatovat, že vytvořený systém zatím nepřináší očekávané výsledky: útvaroví psychologové jsou vzhledem k malé znalosti problematiky využívání spíše k provádění psychologických vyšetření uchazečů o přijetí do služebního poměru a spolupracují tedy při náborové činnosti místo toho, aby se intenzivně seznamovali se zvláštnostmi práce, kterou jejich kolegové-policisté vykonávají a mohli tak pro ně být skutečným přínosem.

Zásadním způsobem je nutno změnit myšlení policistů tak, aby se naučili brát psychologa jako kolegu-specialistu, který jim svými znalostmi může pomoci. Domníváme se totiž, že stále ještě je v myšlení policistů hluboce zakořeněn mýtus psychologických služeb, srovnávaných s psychiatrií a že řada policistů stále ještě vnímá psychologa jako toho, kdo se jim snaží „dostat pod kůži“ a je tedy pro ně spíše hrozbou. Stejně tak řada policistů považuje psychology za

pouhé teoretiky, naprosto odtržené od policejní praxe – tento jev je velmi zřetelný zejména u policistů s delší dobou služby, případně i vyššího věku.

Změna tohoto stavu není jen otázkou času: je nutno změnit i současný systém výuky i hodinovou dotaci tak, aby se učitelé na nejrůznějších stupních škol nemuseli z časových důvodů omezovat na výklad základních teoretických pouček a mohli se svým výkladem více přiblížit problémům praxe. Lektoři výcviku speciálních dovedností se pak budou moci soustředit pouze na konkrétní řešený problém a případné psychologické souvislosti budou při tomto výcviku řešeny jen v takové míře, která je pro dosažení maximálního efektu výcviku nezbytná.

Podle našeho názoru splnila bakalářská práce svůj cíl: poskytnout aktuální informace o systému vzdělávání u bezpečnostního sboru České republiky, formulovat základní psychologické aspekty výcviku speciálních dovedností policistů a zjistit, do jaké míry tento systém odpovídá potřebám policistů v této oblasti. Provedený průzkum zahrnoval sice poměrně úzký vzorek policistů specializovaných pracovišť, nicméně s výrazně odlišnými pracovními náplněmi a respondenti byli tedy absolventy různých specializačních kurzů. Lze se proto důvodně domnívat, že obdobné výsledky by byly dosaženy i u jiných policejních specializací a jejich platnost je obecná.

SEZNAM LITERATURY

Monografie

BENESCH, Hellmuth. *Encyklopedický atlas psychologie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-317-7.

BENEŠ, Milan. *Andragogika - teoretické základy*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 216 s. ISBN 80-86432-23-8.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2. rozšířené vydání Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-931-3.

FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. 328 s. ISBN 80-86723-22-4.

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2006. 583 s. ISBN 80-7367-123-9.

MALACH, Josef. *Kapitoly z andragogiky*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2002. 116 s. ISBN 80-7042-245-9.

MUSIL, J. V. *Základy psychologie*. Olomouc: Jiří Musil – Psychologická a výchovná poradna, 2007. ISBN 80-903449-3-3.

MUSIL, J. V. *Speciální psychologie I*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. 294 s. ISBN 80-244-0008-1.

MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005. 202 s. ISBN 978-80-7238-220-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Management ve vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 107 s. ISBN 80-86432-00-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Codex Bohemia, 1999. 200 s. ISBN 80-85963-93-0.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 336 s. ISBN 80-200-0525-0.

SKALKA, J. a kol. *Základy pedagogiky dospělých*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 258s. ISBN 80-04-21636-6.

SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-038-4.

Zákonné normy a interní předpisy

CVÁČEK, J. *Vybrané problémy psychologie v policejní praxi*. 1. vyd. Praha: OV SPŠ MV ČR, 2002. 123 s.

Koncepce celoživotního povinného vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Policie České republiky a resortu vnitra. MV ČR, Odbor vzdělávání a správy policejního školství, VO-983/2001, Praha 2001.

LUKEŠ, V. *Strach ze smrti jako zdroj dezintegrace jednání pracovníka policie v extrémní zátěžové situaci*. Skupina psychologických služeb Policie ČR, Správy Jihočeského kraje České Budějovice, 2009.

Pracovní listy pro skupinová zaměstnání z policejní psychologie. Policejní akademie České republiky, katedra společenských věd, Praha 1997.

Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Rozložení zkoumaného vzorku podle pohlaví.....	40
Graf 2	Rozložení zkoumaného vzorku podle věku.....	40
Graf 3	Rozložení zkoumaného vzorku podle dosaženého vzdělání - střední škola.....	41
Graf 4	Rozložení zkoumaného vzorku podle dosaženého vzdělání - vysoká škola.....	41
Graf 5	Rozložení zkoumaného vzorku podle rodinného stavu.....	42
Graf 6	Rozložení zkoumaného vzorku podle místa bydliště.....	43
Graf 7	Rozložení zkoumaného vzorku podle délky služby.....	43
Graf 8	Rozložení zkoumaného vzorku podle služebního zařazení.....	44
Graf 9	Hodnocení psychické náročnosti vykonávané práce - muži.....	45
Graf 10	Hodnocení psychické náročnosti vykonávané práce - ženy.....	46
Graf 11	Využívání znalostí psychologie v pracovní činnosti.....	47
Graf 12	Pocitování negativního vlivu vykonávané práce - muži.....	47
Graf 13	Pocitování negativního vlivu vykonávané práce - ženy.....	48
Graf 14	Pohovor s psychologem.....	48
Graf 15	Úroveň pozornosti psychologickým aspektům.....	49
Graf 16	Hodnocení kvalifikovanosti lektora výcviku.....	50
Graf 17	Zapojení profesionálního psychologa do výcviku.....	51
Graf 18	Zvýšení hodinové dotace pro výuku psychologických aspektů.....	52
Graf 19	Otázka rozšíření výuky psychologických aspektů na úkor výcviku forem a metod speciálních dovedností.....	52
Graf 20	Přínos výcviku k udržení psychické stability - muži.....	53
Graf 21	Přínos výcviku k udržení psychické stability - ženy.....	54
Graf 22	Využití informací o psychologických aspektech v pracovní činnosti.....	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník.....	I - III
Příloha B – Sumarizační tabulka demografických údajů.....	IV
Příloha C – Vyhodnocovací matice.....	V - VI
Příloha D – Sumarizační tabulky výsledků dotazníku.....	VII - VIII

DOTAZNÍK

Část A - demografické údaje

1. Pohlaví	mužské	☐
	ženské	☐
2. Věk	18 - 29	☐
	30 - 39	☐
	40 - 49	☐
	50 a více	☐
3. Vzdělání	střední	☐
	vysokoškolské	☐
4. Rodinný stav	svobodný(á).	☐
	ženatý/vdaná	☐
	rozvedený(á)	☐
	vdovec/vdova	☐
5. Místo bydliště	Praha	☐
	Čechy	☐
	Morava	☐

6. Délka služby

do 5 let

6 - 10 let

11 - 15 let

16 - 20 let

nad 20 let

7. Služební zařazení

řídící funkce

podřízená funkce

Část B - „Uvedte psychologické aspekty, které by podle Vašeho názoru měl obsahovat výcvik speciálních dovedností. (při nedostatku prostoru pokračujte na volném listu papíru).

Část C - vyjádřete svou míru souhlasu či nesouhlasu do příslušného sloupce:

A	-	ano
B	-	spíš ano
C	-	spíš ne
D	-	ne

1. Pokládáte svoji práci za psychicky náročnou?

A	B	C	D
---	---	---	---
2. Využíváte při své práci znalosti psychologie, získané na rezortních školách?

A	B	C	D
---	---	---	---
3. Pociťujete negativní vliv vaší práce na váš osobní a rodinný život?

A	B	C	D
---	---	---	---
4. Vyhledal byste k řešení svých problémů, vyplývajících z charakteru práce, pomoc útvárového psychologa?

A	B	C	D
---	---	---	---
5. Myslíte si, že pozornost, věnovaná lektorem výcviku speciálních dovedností výcviku speciální dovedností, je dostatečná?

A	B	C	D
---	---	---	---
6. Myslíte si, že je lektor při podávání informací o problematice psychologických aspektů speciálních dovedností dostatečně kvalifikovaný?

A	B	C	D
---	---	---	---
7. Domníváte se, že problematiku psychologických aspektů by měl ve výcviku speciálních dovedností přednášet profesionální psycholog?

A	B	C	D
---	---	---	---
8. Doporučoval(a) byste zvýšení hodinové dotace pro výuku psychologických aspektů speciálních dovedností?

A	B	C	D
---	---	---	---
9. Považujete za vhodné řešit rozšíření výuky psychologických aspektů na úkor výcviku forem a metod speciálních dovedností?

A	B	C	D
---	---	---	---
10. Domníváte se, že absolvovaný výcvik speciálních dovedností přispěl k tomu, abyste si ve stresujících a extrémních situacích udržel(a) psychickou stabilitu?

A	B	C	D
---	---	---	---
11. Využijete získané informace o psychologických aspektech speciálních dovedností ve vaší práci?

A	B	C	D
---	---	---	---

Příloha B

SUMARIZAČNÍ TABULKA

Tab. 1: Demografické údaje

Pohlaví	Muž	Žena				Celkem
	32	18				50
Věk	18-29	30-39	40-49	50 a více		
	11	28	4	7		50
Vzdělání	Středoškolské		Vysokoškolské			
	Muži	Ženy	Muži	Ženy		
	20	13	12	5		50
Rodinný stav	Svobodný	Ženatý / vdaná	Rozvedený	Vdovec		
	18	20	11	1		50
Bydliště	Praha	Čechy	Morava			
	15	24	11			50
Délka služby	Do 5 let	6 - 10 let	11 - 15 let	16 - 20	Nad 20 let	
	6	12	19	7	6	50
Služební zařazení	Řídící funkce	Podřízená funkce				
	10	40				50

VYHODNOCOVACÍ MATICE

Klíčování otázek:

Dotazník - část C1 „Hodnocení psychické náročnosti jimi prováděných činností“

- Znak 1 = Pokládáte svoji práci za psychicky náročnou?
- Znak 2 = Využíváte při své práci znalosti psychologie, získané na rezortních školách?
- Znak 3 = Pociťujete negativní vliv vaší práce na váš osobní a rodinný život?
- Znak 4 = Vyhledal byste k řešení svých problémů, vyplývajících z charakteru práce, pomoc útvárového psychologa?

Dotazník - část C2 „Hodnocení rozsahu, v jakém jsou psychologické aspekty součástí výcviku speciálních dovedností a jak výcvik přispívá k udržení psychické stability policisty v stresujících a extrémních situacích“

- Znak 5 = Myslíte si, že pozornost, jaká je věnována psychologickým aspektům lektorem výcviku speciálních dovedností je dostatečná?
- Znak 6 = Myslíte si, že je lektor při podávání informací o problematice psychologických aspektů speciálních dovedností dostatečně kvalifikovaný?
- Znak 7 = Domníváte se, že problematiku psychologických aspektů by měl ve výcviku speciálních dovedností přednášet profesionální psycholog?
- Znak 8 = Doporučoval(a) byste zvýšení hodinové dotace pro výuku psychologických aspektů speciálních dovedností?
- Znak 9 = Považujete za vhodné, řešit rozšíření výuky psychologických aspektů na úkor výcviku forem a metod speciálních dovedností?
- Znak 10 = Domníváte se, že absolvovaný výcvik speciálních dovedností přispěl k tomu, abyste si ve stresujících a extrémních situacích udržel(a) psychickou stabilitu?
- Znak 11 = Využijete získané informace o psychologických aspektech speciálních dovedností ve vaší práci?

Klíčování odpovědí: ano = 1, spíš ano = 2, spíš ne = 3, ne = 4

Pořadové číslo	Dotazník - část C1				Dotazník - část C2							Průměr
	Znak				Znak							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	3	1	1	4	1	4	2	1	1	1	4	2,09
2.	1	3	4	4	2	4	2	2	4	1	3	2,72
3.	3	4	1	4	4	2	4	4	4	2	2	3,09
4.	1	3	1	4	3	4	2	1	4	2	3	2,54
5.	1	1	3	4	2	4	4	4	4	1	3	2,81
6.	4	3	1	4	4	4	4	4	4	1	4	3,36
7.	1	1	4	4	3	4	2	2	4	1	4	2,72
8.	1	4	3	4	3	2	2	1	4	2	3	2,63
9.	3	3	1	4	3	4	4	4	1	3	3	3,00
10.	1	4	1	4	2	4	4	4	4	1	3	2,90
11.	1	3	4	4	3	4	2	2	4	2	4	3,00
12.	3	3	1	4	2	2	2	1	4	3	3	2,54
13.	1	4	3	4	3	2	4	4	4	1	3	3,00
14.	4	1	1	4	3	4	2	4	4	1	4	2,90
15.	3	4	4	4	3	4	4	1	4	1	2	3,09
16.	1	3	1	4	2	2	1	1	4	2	3	2,18
17.	1	3	1	1	4	4	2	2	4	3	4	2,63
18.	3	4	3	4	3	4	4	1	1	4	3	3,09
19.	1	3	4	4	3	2	2	4	1	4	3	2,81
20.	1	1	3	4	2	2	2	4	4	1	3	2,45
21.	4	4	1	4	1	2	2	2	4	2	3	2,63
22.	3	4	1	4	3	4	4	1	4	3	2	3,00
23.	1	3	3	4	3	4	4	4	1	1	4	2,90
24.	1	1	1	4	3	2	2	4	4	2	3	2,45
25.	4	4	4	4	2	4	4	1	1	4	3	3,18
26.	3	3	3	4	2	4	4	1	4	1	4	3,00
27.	1	3	1	4	4	4	1	2	4	3	3	2,72
28.	3	4	4	4	3	2	2	4	4	1	3	3,09
29.	1	3	3	4	3	4	2	4	1	2	3	2,72
30.	4	1	1	4	2	4	4	1	4	1	4	2,72
31.	3	3	4	4	3	2	2	4	4	4	3	3,27
32.	1	3	3	4	3	4	4	4	4	1	3	3,09
33.	3	4	1	1	2	1	4	2	1	1	3	2,09
34.	1	3	3	2	3	4	2	1	4	2	3	2,54
35.	1	1	4	4	3	2	1	1	1	2	2	2,00
36.	1	4	3	4	3	4	2	4	1	2	4	2,90
37.	1	3	1	2	2	4	2	4	4	3	3	2,63
38.	1	1	1	4	4	2	4	2	4	3	2	2,54
39.	1	4	1	4	3	4	2	1	4	3	1	2,54
40.	2	3	1	1	3	4	1	2	1	4	3	2,27
41.	1	1	1	4	2	1	4	1	4	1	3	2,09
42.	1	4	1	4	3	4	2	1	4	1	3	2,54
43.	4	3	1	2	4	2	4	2	4	1	1	2,54
44.	1	1	1	4	3	4	2	1	1	1	2	1,90
45.	1	4	1	4	2	2	2	2	4	1	3	2,36
46.	4	1	1	4	4	2	4	1	4	1	3	2,63
47.	1	3	1	2	3	4	1	1	1	1	1	1,72
48.	1	1	1	4	4	1	4	1	4	1	2	2,18
49.	1	1	1	4	2	4	2	1	1	1	3	1,90
50.	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	3	1,63
průměr	1,86	2,70	1,98	3,62	2,74	3,14	2,70	2,26	3,10	1,80	2,94	

SUMARIZAČNÍ TABULKY

Dotazník - část C1

Tab. 1: Hodnocení psychické náročnosti prováděných činností - sumarizace odpovědí respondentů

Otázka č.	A	B	C	D	Celkem
1.	32	0	11	7	50
2.	15	0	20	15	50
3.	30	0	11	9	50
4.	3	5	0	42	50

Tab. 2: Orientační vyjádření počtu odpovědí v % (vztahuje se k tabulce č. 1)

Otázka č.	A	B	C	D	Celkem
1.	64%	0%	22%	14%	100%
2.	30%	0%	40%	30%	100%
3.	60%	0%	22%	18%	100%
4.	6%	10%	0%	84%	100%

Dotazník – část C2

Tab. 3: Hodnocení rozsahu, v jakém jsou psychologické aspekty součástí výcviku speciálních dovedností a jak výcvik přispívá k udržení psychické stability policisty ve stresujících a extrémních situacích - sumarizace odpovědi respondentů

Otázka č.	A	B	C	D	Celkem
5.	2	15	25	8	50
6.	3	17	0	30	50
7.	5	25	0	20	50
8.	21	12	0	17	50
9.	15	0	0	35	50
10.	27	11	7	5	50
11.	3	7	30	10	50

Tab. 4: Orientační vyjádření počtu odpovědí v % (vztahuje se k tabulce č. 3)

Otázka č.	A	B	C	D	Celkem
5.	4%	30%	50%	16%	100%
6.	6%	34%	0%	60%	100%
7.	10%	50%	0%	40%	100%
8.	42%	24%	0%	34%	100%
9.	30%	0%	0%	70%	100%
10.	54%	22%	14%	10%	100%
11.	6%	14%	60%	20%	100%

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petr Děkan

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Psychologické aspekty výcviku speciálních dovedností

Rok: 2012

Počet stran: 65

Počet titulů české literatury a pramenů: 22

Vedoucí práce: Mgr. Petr Gruber